

BELEIDSNOTA

2009-2014

Onderwijs en Vorming

Ingediend door de heer Jean-Luc Vanraes
Collegevoorzitter bevoegd voor Onderwijs en Vorming

Het Nederlandstalig onderwijs in de hoofdstad: de toekomst tegemoet

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	2
Lijst met afkortingen.....	4
DEEL 1. ALGEMEEN ONDERWIJS- EN VORMINGSBELEID.....	6
1.1 Inleiding.....	6
1.2 Beleidsuitvoering.....	8
1.2.1 Interne overlegfora.....	8
1.2.2 Samenwerking in het kader van externe overlegfora.....	8
1.2.3 Samenwerking met andere overheden.....	8
1.3 Omgevingsanalyse.....	10
1.3.1 Het Brussels onderwijsveld.....	10
1.3.2 Sociaal-economische situatie.....	10
1.3.3 Demografische groei en de gevolgen voor onderwijs.....	10
1.3.4 Maximale benutting van de capaciteit.....	11
1.3.5 Evolutie van het aantal leerlingen en studenten en kenmerken van de schoolpopulatie.....	11
1.3.6 Tekort aan leerkrachten.....	12
1.3.7 Spijnbelen.....	12
1.3.8 Participatie aan levenslang leren.....	12
1.4 Strategische doelstellingen Onderwijs en Vorming.....	14
1.4.1 Het recht op onderwijs garanderen.....	14
1.4.2 Kwaliteitsvolle ondersteuning op maat van Brussel.....	14
1.4.3 Opvoeden tot meertalige burgers.....	15
1.4.4 Mobiele leerlingen en studenten in de hoofdstad.....	15
1.4.5 Ruimte voor brede ontwikkeling.....	16
1.4.6 Een versterkte instroom.....	16
1.4.7 Functionele en duurzame infrastructuur.....	17
1.4.8 Sterke partnerschappen tussen sectoren, onderwijs, opleiding en andere partners.....	18
1.4.9 Sociale vormen van tewerkstelling.....	18
1.5 Operationele doelstellingen Onderwijs.....	19
1.5.1 Kwaliteitsondersteuning.....	19
1.5.2 Infrastructuur - capaciteit - uitrusting.....	21
1.5.3 Leerkracht in Brussel.....	22
1.5.4 Instroom - doorstroom - uitstroom.....	22
1.5.5 Brede leeransen.....	24
1.6 Operationele doelstellingen Vorming.....	25
1.6.1 Bekendmaking van en toeleiding naar het Nederlandstalig opleidingsaanbod.....	25
1.6.2 Ondersteuning van kwalitatieve opleidings- en werkervaringstrajecten.....	25
1.6.3 Bevordering van taalvaardigheidstraining op de opleidings- en werkvloer.....	26
1.6.4 Bevordering van de deskundigheid van instructeurs en begeleiders.....	26
1.6.5 Versterking partnerschap onderwijs, opleiding en arbeidsmarkt.....	27
DEEL 2. DE VGC ALS INRICHTENDE MACHT.....	28
2.1 Inleiding.....	28
2.2 Omgevingsanalyse.....	30
2.2.1 Evolutie aantallen.....	30
2.2.2 Evolutie samenstelling.....	30
2.3 Strategische doelstellingen.....	31

2.4	Operationele doelstellingen.....	32
2.4.1	Opnemen van verantwoordelijkheid in Brussel.....	32
2.4.2	Efficiënt en effectief beheer van de eigen onderwijsinstellingen	32
2.4.3	Uitbouwen van sterke partnerschappen	32
2.4.4	Uitbouwen van eigentijdse campussen.....	33
2.4.5	Voeren van een gericht communicatie- en promotiebeleid	33
Bijlage		34

Lijst met afkortingen

- AGION:** Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
- ASO:** Algemeen secundair onderwijs
- BaO:** Basisonderwijs
- BIM:** Brussels Instituut voor Milieubeheer, nu Leefmilieu Brussel
- BKO:** Buitengewoon kleuteronderwijs
- BNCTO:** Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding vzw
- BRIO:** Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum
- BROSO:** Brusselse Ondersteuningsstructuur Secundair Onderwijs vzw
- BruCoVo:** Brussels Consortium Volwassenenonderwijs vzw
- BSO:** Beroepssecundair onderwijs
- BuBaO:** Buitengewoon basisonderwijs
- BuO:** Buitengewoon onderwijs
- BuSO:** Buitengewoon secundair onderwijs
- CBE:** Centrum voor Basiseducatie
- CLB:** Centrum voor Leerlingenbegeleiding
- COOVI:** Met deze term wordt doorgaans de Elishout-COOVI-campus bedoeld.
- CVO:** Centrum voor Volwassenenonderwijs
- DKO:** Deeltijds kunstonderwijs
- GO:** Gemeenschapsonderwijs
- GOK:** Gelijke onderwijskansen
- GON:** Geïntegreerd onderwijs
- GPB:** Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid
- LOP:** Lokaal Overlegplatform
- LUC:** Lesurencursist
- MOS:** Milieuzorg op School
- NT2:** Nederlands (als) Tweede Taal
- OTW:** Opleiding Tot Werk
- PLAGE:** Plan voor Lokale Actie voor het Gebruik van Energie
- PSV:** Programma Preventie Schoolverzuim
- ROP:** Regionaal Overlegplatform
- RTC:** Regionaal Technologisch Centrum
- SIT:** Schoolinterventieteam vzw
- TSO:** Technisch secundair onderwijs
- VBB:** Voorrangbeleid Brussel vzw
- VDAB:** Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
- VLOPHOB:** Vlaams Overlegplatform Hoger Onderwijs Brussel vzw
- VVJ:** Verblijf voor jongeren

“When it comes to the future, there are three kinds of people: those who let it happen, those who make it happen, and those who wonder what happened”

John M. Richardson jr.

DEEL 1. ALGEMEEN ONDERWIJS- EN VORMINGSBELEID

1.1 Inleiding

Historisch gezien kan men stellen dat sinds de jaren zeventig het Brussels Nederlandstalig leerplichtonderwijs in zijn derde beleidsfase is aanbeland. In de jaren zeventig en tachtig stond het kwantitatief overleven in het basisonderwijs op het spel (met een nasleep in het secundair onderwijs). In de jaren negentig en het eerste decennium van deze eeuw ging veel aandacht naar de kwaliteitsondersteuning van het Brussels Nederlandstalig onderwijs, eerst in het basisonderwijs en nadien in het secundair onderwijs. Sinds kort worden we geconfronteerd met een dubbele uitdaging in het basis- en secundair onderwijs. De zorg voor kwaliteitsondersteuning blijft, maar de kwantitatieve uitdaging duikt opnieuw op, evenwel onder een andere gedaante dan een kwarteeuw terug, want nu overstijgt de vraag het aanbod. De Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) is van mening dat de school een van de essentiële schakels is in het sociale weefsel van de stad en in de opbouw van de samenleving. Daarom stelt zij dat ieder kind de onderwijskwaliteit krijgt waar het recht op heeft en dat de VGC hierin een rol dient te spelen.

Voldoende onderwijscapaciteit

Volgens de prognoses van het Federaal Planbureau zal het aantal Brusselaars onder de 18 jaar alleen maar toenemen. De snelle demografische ontwikkeling van de Brusselse bevolking zet de aanwezige onderwijscapaciteit zwaar onder druk. Willen we elk kind het onderwijs bieden waar het recht op heeft, dan zullen er tegen 2015 15.000 extra plaatsen nodig zijn in het basisonderwijs. Het is de plicht van beide Gemeenschappen om een voldoende aanbod uit te bouwen, zodat alle Brusselse jongeren kwaliteitsvol onderwijs kunnen genieten. Een overleg met alle betrokken overheden is hierin essentieel.

Kwaliteitsvol onderwijs op maat van Brussel

Kwaliteitszorg in het onderwijs is al langer een aandachtspunt van de VGC. Het Brussels Nederlandstalig onderwijs- en opleidingsaanbod levert belangrijke inspanningen om bij iedere leerling, scholier, student of cursist een zo maximaal mogelijke leerwinst te bereiken. Onderwijskwaliteit heeft immers te maken met de manier waarop (het proces) een school de noodzakelijke resultaten bereikt (de output), rekening houdend met de schoolcontext (de omgeving, de infrastructuur ...) en met haar publiek, leerkrachtenteam ... (de input). Kwaliteitsvol onderwijs slaagt erin om met een zeer diverse doelgroep de eindtermen te behalen. Dat betekent ook dat de school een voldoende uitdagend aanbod moet formuleren, zowel voor Nederlandstaligen, Franstaligen en als voor anderstaligen in het Nederlandstalig onderwijs in onze hoofdstad.

De VGC ondersteunt scholen rond kwaliteitszorg, en bouwde daarin reeds heel wat expertise op. Kwaliteitszorg blijft zonder meer het belangrijkste accent waarin we zelf actor zijn en blijven.

Meerdere motivaties liggen aan de basis van het gebruik van het onderwijsaanbod in Brussel. Voor de een ligt het accent op het meertalig(er) worden, voor de ander op de goede zorgstructuur of op de verhoogde tewerkstellingsmogelijkheden. Als de aantrekkingskracht van het Brussels Nederlandstalig onderwijs blijft zoals nu, zal een aanzienlijk deel van de Brusselse burgers in de toekomst naar school gegaan zijn in het Nederlandstalig onderwijs. Dat heeft gevolgen voor de maatschappelijke positie en erkenning van het Nederlands in deze stad, ook al vertaalt zich dat zelden in een afhankelijkheid tegenover 'het Vlaamse beleid en de Vlaamse structuren'.

Een stapsteen naar volwaardige kansen in de huidige maatschappelijke context voor de gebruiker van het onderwijs- en vormingsaanbod, dat is wat het Brussels Nederlandstalig onderwijs wil en moet zijn. Dat is ook waar de VGC zich achter schaaft via een actief flankerend onderwijs- en vormingsaanbod, waaronder de organisatie en het beheer van eigen onderwijsinstellingen.

Een flankerend beleid voor vorming en opleiding tot werken

Naast de aanvullende ondersteuning ten dienste van het leerplichtonderwijs, heeft de VGC ook aanvullende bevoegdheden rond vorming en opleiding. Ze ondersteunt initiatieven die een bijdrage leveren aan de verbetering van de professionele mogelijkheden van risicogroepen, met het accent op een specifiek Brusselse toepassing, ze financiert ontbrekende schakels in bestaande opleidingen en werkervaringsprogramma's, ze stimuleert de taalvaardigheid Nederlands in de trajecten, geeft voorrang aan initiatieven met een innoverend karakter die gericht zijn op een welbepaalde kansengroep en streeft bij dat alles naar ontwikkelingen met een duurzaam karakter. De prioritaire doelstelling blijft het verhogen van de kansen op de arbeidsmarkt.

De beleidsbevoegdheid over het Brussels Nederlandstalig onderwijs in combinatie met het beleidspakket Vorming/Opleiding tot Werken moet het mogelijk maken de synergie tussen onderwijs, opleiding en werk te versterken.

In deze beleidsnota maakt u kennis met de grote strategische keuzes die het VGC-College zich binnen de tijdslimieten van de legislatuur 2009-2014 voorneemt inzake initiatieven in de Brusselse Nederlandstalige onderwijs- en vormingssector. Uiteraard kan en zal er bijgestuurd worden wanneer zich nieuwe opportuniteiten of uitdagingen voordoen.

1.2 Beleidsuitvoering

De VGC is een bescheiden schakel in het raderwerk van de Belgische politieke instellingen. Ze voert een aanvullend, lokaal en flankerend onderwijs- en vormingsbeleid, gericht op hen die aansluiting zoeken bij de Nederlandstalige gemeenschap in de hoofdstad. Haar rol kan zeer sterk verschillen: van beperkt tot doorslaggevend, van facilitator tot initiatiefnemer, van het bieden van een forum tot spreekbuis. De VGC positioneert zich daarbij als **regisseur** in het complexe veld dat onderwijs en vorming bestrijkt.

De context waarbinnen de VGC werkt, is echter grondig veranderd. Wil zij als overheid efficiënt en effectief kunnen blijven opereren, dan zal zij haar eigen bestuurlijke en ambtelijke organisatie overeenkomstig moeten aanpassen en daarnaast nauw samenwerken met andere maatschappelijke participanten en overheden.

1.2.1 Interne overlegfora

Om de totstandkoming van het beleid te bevorderen kiest de VGC voor een **open besluitvormingsproces**, waarin alle betrokken partijen een rol hebben. Voor Onderwijs en Vorming wordt er gewerkt met een adviesraad Onderwijs en Opleiding, een werkgroep Onderwijs en een werkgroep Opleiding.

Onderwijs en Vorming neemt eveneens deel aan de Jeugdraad, de adviesraad ECM, de adviesraad Stedelijk Beleid, de Sportraad ...

Daarnaast zullen er binnen de VGC **transversale ambtelijke werkgroepen** worden opgericht om de transversale projecten verder vorm te geven. Onderwijs en Vorming zal de werkgroepen Taalbeleid en Brede School voorzitten. Daarnaast zal Onderwijs en Vorming ook actief deelnemen aan de andere transversale ambtelijke werkgroepen waarvan de directie zelf geen trekker is, zoals de werkgroep opvoedingsondersteuning, integrale jeugdhulp, armoedebestrijding ...

1.2.2 Samenwerking in het kader van externe overlegfora

In de context waarbinnen de VGC opereert, is **afstemming van de inspanningen** van verschillende actoren en beleidspartners op het vlak van onderwijs, opleiding en werk in en rond het Brussels hoofdstedelijk gewest geen sinecure. Om die afstemming te bewaken, neemt de VGC deel aan verschillende overlegplatformen en is zij betrokken bij organisaties die in hun sector een coördinerende functie hebben:

- Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding (BNCTO) en permanente werkgroep kansengroepen van het BNCTO;
- Regionaal Overlegplatform (ROP) Leren en Werken van vzw Tracé Brussel;
- Brusselse Werkwinkels van vzw Tracé Brussel;
- Huis van het Nederlands Brussel;
- Brussels Consortium Volwassenenonderwijs (BruCoVo);
- Centrum voor Basiseducatie Brusselleer;
- ...

De input van het brede werkveld enerzijds en de communicatie over het VGC-beleid anderzijds kunnen te gepasten tijde worden georganiseerd via de bestaande platformen. Voor een intensieve opvolging van bepaalde projecten of beleidsevoluties neemt de VGC deel aan stuurgroepen en reflectiegroepen.

1.2.3 Samenwerking met andere overheden

De VGC voert een lokaal en flankerend onderwijs- en vormingsbeleid. Binnen dit kader is het van essentieel belang dat er overleg en samenwerking is met de Vlaamse Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de lokale besturen.

De prioritaire partner van de VGC inzake onderwijs- en vormingsbeleid is de **Vlaamse Gemeenschap**. Om een slagkrachtig en coherent onderwijs- en opleidingsbeleid gestalte te kunnen geven, zijn samenwerking en wederzijdse betrokkenheid van essentieel belang. Zowel de Vlaamse overheid als de VGC hebben in hun regeerakkoorden te kennen gegeven dat zij tot betere afstemming willen komen. Om deze doelstelling te realiseren zullen de bestaande bilaterale contacten tussen de respectievelijke administraties onderwijs worden versterkt en zal er ook op het politieke niveau voldoende overleg moeten worden georganiseerd over thema's die zich niet beperken tot de bevoegdheid van één overheid.

Als bruggenhoofd van de Vlaamse Gemeenschap zal de VGC er dan ook voor zorgen dat er uitvoering wordt gegeven aan een gezamenlijk actieprogramma voor Brussel.

Actiepunten

- bewaken van de Brusselnorm als uitgangspunt van de te bereiken onderwijsdoelstellingen;
- permanent toetsen van de Vlaamse onderwijsregelgeving op hun toepasbaarheid in Brussel;
- ontwikkelen van gemeenschappelijke meet- en weetinstrumenten en ter beschikking stellen van bestaande databanken en onderzoeken;
- ontwikkelen van gezamenlijke strategieën om mogelijke knelpunten te traceren en hier oplossingen voor te bedenken.

De VGC zal ook aansluiting zoeken bij het **gemeentelijke beleidsniveau**. Zij kan in de plaats treden van de lokale overheid of optreden als een intermediair orgaan dat nauw bij de gemeenten aanleunt.

Actiepunten

- bevorderen van een efficiënte wederzijdse uitwisseling/doorstroom van informatie tussen de VGC en de gemeenten op het vlak van onderwijsthemas;
- een coördinerende rol opnemen met betrekking tot de uitvoering van het gewestelijk Programma Preventie Schoolverzuim, waarbij de gemeenten middelen ter beschikking krijgen om het schoolverzuim in te perken;
- partnerschappen uitbouwen om de problematiek van het tekort aan plaatsen in het onderwijs aan te pakken en om uitvoering te geven aan de initiatieven met betrekking tot het (ver)bouwen van schoolinfrastructuur;
- samenwerken met OCMW's voor de inzet van doelgroepmedewerkers in opleidings- en werkervaringsinitiatieven.

Voor bepaalde belangrijke beleidsthema's kan expertise worden uitgewisseld met **andere grootsteden**. In eerste instantie wordt gedacht aan Antwerpen en Gent. Concreet gaat het over: inschrijvingsbeleid, capaciteitsproblematiek, schoolverzuim, brede school, kwaliteitsondersteuning in een grootstedelijke omgeving (urban education).

Intense banden zijn er ook met het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest**. Om tot een doeltreffend en doelmatig beleid te komen, is het absoluut noodzakelijk dat de samenhang tussen het Brusselse gewestelijke beleid en het Brusselse gemeenschapsbeleid wordt gestimuleerd en gegarandeerd. De VGC is vragende partij om werk te maken van een globale onderwijsdatabank voor het gewest, zodat het makkelijker wordt om in te spelen op nieuwe noden en uitdagingen. Bovendien zijn de VGC en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest belangrijke partners bij het opzetten en uitvoeren van projecten zoals: het Programma Preventie Schoolverzuim, de uitrusting van het TSO en BSO en de aanpak van de capaciteitsproblematiek. In al deze projecten en acties wordt gestreefd naar een maximale afstemming om de middelen die worden ingezet optimaal aan te wenden in de werking van het Brussels Nederlandstalig onderwijs.

De samenwerking tussen de VGC en de **CoCoF** situeert zich voornamelijk op het vlak van het beheer van de eigen onderwijsinstellingen. Deze samenwerking bleef in het verleden vaak beperkt tot het onderwerp van de splitsing van de verschillende onderwijscampussen. Als inrichters van onderwijs in eenzelfde hoofdstedelijke context en als bureaus op de verschillende campussen verspreid over Brussel, kunnen we echter ook van elkaar leren en gezamenlijk inspanningen leveren om samen werk te maken van de verdere uitbouw van kwaliteitsvol onderwijs op maat van Brussel. Daartoe zal er een samenwerkingsakkoord worden afgesloten.

Voor de financiering van bepaalde onderwijsprojecten kan er ook gekeken worden naar de **Europese structuurfondsen**. Er zal nagegaan worden op welke wijze deze piste verder kan worden bewandeld.

1.3 Omgevingsanalyse

1.3.1 Het Brusselse onderwijsveld

Brussel kent **twee grote spelers** op het onderwijsveld: het Nederlandstalig en het Franstalig onderwijs. Ook al zijn deze spelers voor het beleid en de scholen twee aparte systemen, toch fungeren ze voor de Brusselse bevolking als communicerende vaten.

Wanneer we de periode 1997-2005 bekijken, dan kunnen we vaststellen dat de totale schoolpopulatie in Brussel, uitgaande van het Nederlandstalig en Franstalig kleuter- en lager onderwijs, **een jaarlijkse stijging** kende met een gemiddelde van 1,24%. In elk jaar werd er een stijging opgetekend, met als uiterste waarden +0,51% in 2005 en +2,83% in 2004.

Kijken we naar de relatieve positie van het Nederlandstalig basisonderwijs in Brussel t.o.v. het Franstalig basisonderwijs, dan blijkt dat het aandeel van het Nederlandstalig basisonderwijs in de recente periode 2003-2005, rond de 20% schommelt en dat van het Franstalig basisonderwijs dus rond de 80%.

1.3.2 Sociaal-economische situatie

Brussel vertegenwoordigt iets minder dan 10% van de Belgische bevolking. Volgens prognoses van het Federaal Planbureau zal de stijgende trend van de laatste jaren zich doorzetten en schat men de Brusselse bevolking in 2020 op ruim 1.200.000 inwoners. Opvallend is het feit dat het Brusselse hoofdstedelijke gewest in verhouding tot België beduidend **meer grote gezinnen** telt. Brussel is het jongste gewest van België. Dat Brussel daarnaast een **multiculturele stad** is, blijkt indicatief uit het aandeel personen met een vreemde nationaliteit in de totale bevolking (28%) dat gevoelig hoger ligt dan in de rest van België (9,1%).

Bovendien kent het Brusselse hoofdstedelijke gewest een **paradoxe socio-economische context**. Aan de ene kant is het een aantrekkelijk gewest vanuit economisch oogpunt en is het een zeer belangrijke ontwikkelingspool voor België. Aan de andere kant wordt een groot deel van de bevolking uitgesloten van deze economische rijkdom. Ongeveer een derde van de Brusselse kinderen groeit op in een gezin waar er geen inkomen uit arbeid is. Meer dan een vierde van de bevolking heeft een inkomen onder de armoedegrens.

De Brusselaars worden geconfronteerd met een **zeer hoge werkloosheidsgraad**. Met 20% blijft deze dubbel zo hoog als in andere gewesten. Bepaalde categorieën worden daarbij meer geconfronteerd met werkloosheid dan andere. In vergelijking met de rest van het land kent het Brusselse hoofdstedelijke gewest meer laaggeschoolde werkzoekenden, meer langdurig werklozen en meer werkzoekenden met een vreemde nationaliteit. Ook de jongerenwerkloosheid is er zorgwekkend. In heel België ligt de **jongerenwerkloosheid** hoger dan het gemiddelde voor de Europese Unie (18,8% in België, tegen 15,6% in de EU-27). In het Brusselse hoofdstedelijke gewest bedraagt zij 34,4%, wat twee keer zoveel is als het Europese gemiddelde¹.

Iets **minder dan de helft** van de jonge werkloze Brusselaars heeft hoogstens **een diploma lager secundair onderwijs**. Mensen met een niet-Europese nationaliteit en inactieven zijn oververtegenwoordigd in deze groep. Dit is een verontrustend gegeven gezien de vraag naar hoger geschoolden in de Brusselse dienstensector en gezien het feit dat de scholingsgraad een belangrijke indicator is voor de socio-economische positie.

1.3.3 Demografische groei en de gevolgen voor onderwijs

'Het' Brussels Nederlandstalig onderwijs bestaat niet. Elke school en elke schoolbevolking heeft immers zijn specifieke eigenheid. Zelfs binnen hetzelfde onderwijsnet of binnen dezelfde stadswijk bestaan er grote verschillen tussen scholen onderling. Het Nederlandstalige basis- en secundair onderwijs in Brussel telt 165 hoofdscholen met in totaal 229 vestigingsplaatsen. De geografische spreiding van deze Nederlandstalige scholen per gemeente wordt weergegeven in tabel 1 in de bijlage van dit document.

¹ Bron: Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid, Evolutie van de werkgelegenheid en werkloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 1989-2009 (publicatie maart 2009).

De meest recente bevolkingsvooruitzichten (2007-2060) voorspellen een **aanzienlijke groei van de Brusselse bevolking**. Het aantal Brusselaars neemt toe als gevolg van een positief natuurlijk saldo (meer geboorte dan sterfte) en een positief migratiesaldo. De bevolkingstoename is significant sterker in het Brusselse hoofdstedelijke gewest dan in de rest van het land en onderscheidt zich tevens van de andere gewesten door een verjonging van zijn bevolking. De afgelopen 15 jaar is Brussel van het oudste gewest geëvolueerd naar het jongste gewest van België. Het is het enige gewest waar de bevolking 'vergroent' in plaats van 'vergrijs't. In 2008 was 24,2% van de Brusselse bevolking jonger dan 20.

De snelle demografische ontwikkeling van de Brusselse bevolking zet de **aanwezige onderwijscapaciteit zwaar onder druk**. Uit het capaciteitsonderzoek van het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum (of kortweg BRIO) uit 2008 blijkt dat er tegen 2015 15.000 extra plaatsen nodig zijn in het basisonderwijs als we elk kind het onderwijs willen bieden waar het recht op heeft. In de veronderstelling dat de huidige verhoudingen tussen het Nederlandstalig en het Franstalig onderwijs gerespecteerd blijven (1/5 t.o.v. 4/5), moeten er dus op relatief korte termijn in het Nederlandstalig basisonderwijs 3.000 nieuwe plaatsen worden gecreëerd en in het Franstalig basisonderwijs 12.000.

1.3.4 Maximale benutting van de capaciteit

De cijfers tonen aan dat de Brusselse Nederlandstalige **kleuterscholen** weinig tot geen marge hebben om nog meer leerlingen op te vangen. De optimale bezettingsgraad van de klassen wordt bepaald door aspecten zoals de diversiteit van de schoolpopulatie en door sociale en pedagogische aspecten zoals het vinden van geschikt personeel en de toename van het aantal kinderen die extra zorg vergen.

Uit het onderzoek naar capaciteit in het basisonderwijs van BRIO blijkt dat in 2008 het kleuteronderwijs zo goed als volzet was (zie tabel 2). Deze cijfers worden bevestigd door de gegevens die gehaald kunnen worden uit de inschrijvingsprocedure voor het schooljaar 2010-2011. In bijna alle gemeenten is er een capaciteitsprobleem in het Nederlandstalig kleuteronderwijs.

Ook het eerste leerjaar van het Nederlandstalig **lager onderwijs** zit vol. De bezettingsgraad van dit eerste leerjaar ligt op 97% (zie tabel 3). Op basis van de prognoses kunnen we ervan uitgaan dat de komende jaren ook de hogere leerjaren meer en meer te maken zullen krijgen met een capaciteitstekort.

1.3.5 Evolutie van het aantal leerlingen en studenten en kenmerken van de schoolpopulatie

We zien al jaren dat het **aantal leerlingen in het kleuter- en lager onderwijs** in het Brusselse hoofdstedelijke gewest **stijgt**. Deze evolutie is te verklaren door het stijgend geboortecijfer maar ook – onder meer – door de aantrekkingskracht van de scholen. In het basisonderwijs is het aandeel van het Nederlandstalig onderwijs in het Brusselse hoofdstedelijke gewest gestegen van ongeveer 10% begin jaren tachtig tot 20% vandaag.

De **diversiteit** van de Brusselse bevolking is uiteraard ook terug te vinden in onze scholen. Het onderwijs is de afgelopen jaren 'verbrusseld': meer instroom van Brusselaars, meer leerlingen die thuis geen Nederlands praten en meer leerlingen met een niet-westerse culturele achtergrond (zie tabellen 4 en 5).

Het **secundair onderwijs** kent een ander kwantitatief verhaal dan het basisonderwijs. In 1975-1976 telde het Brussels Nederlandstalig secundair onderwijs nog 17.708 leerlingen, in 1991-1992 was dat teruggelopen tot 12.967. Zowat een kwart van de secundaire scholen was ondertussen verdwenen. Sinds een tiental jaren is deze **dalende trend omgezet naar een voorzichtige stijging**. De 'verbrusselende' evolutie (dus meer leerlingen met woonplaats Brussel, met thuistaal niet-Nederlands en met een niet-westerse culturele achtergrond) die zich voltrekt in het basisonderwijs, zet zich ook door in het secundair onderwijs (zie tabel 6).

Het Nederlandstalig onderwijs kent eveneens een sterke aanwezigheid van ASO. Bijna twee derde van de leerlingen kiest in de tweede en derde graad voor een ASO-richting. Het TSO-aandeel verminderde lang, maar sinds 2005-2006 zien we een stagnatie op ongeveer 16% (zie tabel 7).

In 2008-2009 telde het **buitengewoon onderwijs** 1.323 leerlingen. Voor de evolutie van de leerlingenaantallen in het buitengewoon onderwijs verwijzen we naar tabel 8 in de bijlage.

Het aantal studenten in het Brussels Nederlandstalig **hoger onderwijs** schommelt het laatste decennium tussen 22.000 en 24.000 studenten. Het Nederlandstalig hogescholeonderwijs groeide van 1990-1991 tot

2006-2007 met 3,8%. Tussen 1990-1991 en 2004-2005 groeide het Nederlandstalig universitair onderwijs met 12,5%. Tabel 10 in de bijlage geeft een evolutie van het aantal studenten in het hoger onderwijs.

1.3.6 Tekort aan leerkrachten

Het tekort aan leerkrachten is een structureel probleem en zal de komende jaren alleen maar toenemen. Bovendien kennen de Brusselse schoolteams een groot verloop. De gegevens die voorhanden zijn uit de arbeidsmarktrapporten inzake onderwijs laten vergelijkingen tussen Brussel en Vlaanderen niet toe. Het exacte tekort is moeilijk in te schatten. Indicatoren van een belangrijk lerarentekort:

- signalen van de scholen zelf;
- de openstaande vacatures: leerkracht, Franstalig of Nederlandstalig, is ook een knelpuntberoep in Brussel, waarbij naast een gebrek aan het aantal gekwalificeerde mensen ook de 'arbeidsomstandigheden' als reden naar voren wordt geschoven²;
- de woonplaats: slechts 13% van het bestuurs- en onderwijzend personeel woont in de hoofdstad, 43% in de rand rond Brussel en 44% komt van verder³.

1.3.7 Spijbelen

De Vlaamse Gemeenschap spreekt over hardnekkige spijbelaars wanneer leerlingen uit het voltijds onderwijs meer dan 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Voor het **basisonderwijs** geeft het meest recente rapport aan dat het in heel het Vlaamse onderwijs (inclusief het Brussels Nederlandstalig onderwijs) gaat om 22 problematische dossiers, cijfers specifiek voor Brussel zijn niet beschikbaar.

De Brusselse Nederlandstalige scholen voor voltijds **secundair onderwijs** meldde in 2005-2006 227 problematische dossiers, of 1,81% van hun leerlingen. In 2004-2005 was dit 1,28% (153 dossiers), in 2003-2004 1,29%.

Vanaf 2006-2007 worden de gegevens weergegeven per woonplaats van de leerling (en niet meer per regio/gemeente van de school). Daaruit blijkt dat er heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden wonen in de grootsteden Antwerpen en Gent en in het Brusselse hoofdstedelijke gewest dan in de rest van het Vlaamse gewest (zie tabel 9). Desondanks tonen deze cijfers ook aan dat het aantal problematische afwezigheden in het Brusselse hoofdstedelijke gewest procentueel zelfs iets lager ligt dan in de andere grootsteden.

1.3.8 Participatie aan levenslang leren

Ongeveer 5.300 leerlingen volgen les in het Brussels **deeltijds kunstonderwijs** (DKO). Drie vierde van hen kiest voor de richtingen muziek, woordkunst en dans en een vierde voor beeldende kunst (zie tabel 11).

In de **Centra voor Volwassenenonderwijs** (CVO's) wordt de grootte van een cursus/centrum/aanbod uitgedrukt in 'lesurencursist'⁴. In het schooljaar 2008-2009 lag het aantal LUC in het Brussels Nederlandstalig volwassenenonderwijs op meer dan 3,6 miljoen (zie tabel 12). Dit is het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal lestijden van een module met het aantal financierbare of subsidieerbare cursisten.

Het Huis van het Nederlands Brussel kent de laatste jaren een gestage toename in het aantal inschrijvingen. In 2009 lag het aantal intakes en doorverwijzingen naar het **NT2-aanbod** op meer dan 6.000 tegenover 5.000 in 2006 (zie tabel 13).

Brusselleer, het **Centrum voor Basiseducatie** in Brussel, organiseert cursussen voor mensen die niet lang naar school zijn geweest. Vanaf 1 september 2008 is het decreet Volwassenenonderwijs in werking getreden voor de basiseducatie. Het aantal centra werd teruggebracht van 29 naar 13 regionale centra. Vanaf die datum

² Bron: Actiris, 2008

³ Bron: Vlaamse Gemeenschap, 2006

⁴ Dit is de vermenigvuldiging van het aantal lestijden van een module met het aantal financierbare of subsidieerbare cursisten. Als er 100 cursisten zijn die een module van 1 uur volgen, heb je 100 'lesurencursist'. Twee cursisten die een module van 50 uur volgen geeft dus ook 100 'lesurencursist'.

worden de Centra Basiseducatie niet meer gefinancierd op basis van het aantal toegekende en gepresteerde deelnemersuren, maar op basis van het aantal lesuren cursist (zie supra). Voor het schooljaar 2008-2009 heeft Brusselleer 200.800 lesuren cursist.

1.4 Strategische doelstellingen Onderwijs en Vorming

1.4.1 Het recht op onderwijs garanderen

Het **recht op onderwijs** is een universeel basisrecht. Ieder individu moet zijn rechten en vrijheden op het vlak van onderwijs kunnen verwezenlijken. De overheid speelt daarin een cruciale rol. Door te voorzien in voldoende scholen en materialen, door goede leerkrachten aan te trekken, door maximaal in te spelen op de context, staat zij garant voor een kwaliteitsvol onderwijsaanbod.

Het beleid kan dit recht op onderwijs alleen maar waarmaken indien tegelijk werk wordt gemaakt van **gelijke onderwijskansen** voor iedereen. Alle leerlingen, studenten, cursisten voldoende kansen bieden om zich optimaal te ontwikkelen, is één van de grootste uitdagingen van goed onderwijs. Onderwijs is hét vehikel bij uitstek voor sociale mobiliteit. Ik blijf dan ook voluit achter de principes van het Gelijke Onderwijskansen Decreet staan (het zogenaamde GOK-decreet) omdat deze de beste waarborgen bieden voor de realisatie van één van de belangrijkste maatschappelijke doelstellingen.

Indien we elk kind het onderwijs willen bieden waar het recht op heeft, zijn er tegen 2015 15.000 extra plaatsen nodig in het basisonderwijs in Brussel. In de veronderstelling dat het Nederlandstalig onderwijs blijft voorzien in een vijfde van het totale onderwijsaanbod in Brussel, moeten er dus op korte termijn **3.000 extra plaatsen worden gecreëerd**.

1.4.2 Kwaliteitsvolle ondersteuning op maat van Brussel

Basis- en secundair onderwijs

Kwaliteitsvol onderwijs is onderwijs dat erin slaagt de eindtermen te bereiken en een maximale leerwinst te creëren bij alle kinderen.

De VGC heeft een lange traditie op dat vlak en investeert dag in dag uit in een kwaliteitsvolle ondersteuning van onderwijs. Het Brussels Nederlandstalig onderwijs is echter geen eiland in de stad. De meertalige realiteit van Brussel en de beperkte omvang of aandeel van het Nederlands als voertaal zijn een uitdaging voor de verdere uitbouw en positionering van het onderwijsaanbod. Naast de ondersteuning van een sterk taalvaardigheidsonderwijs, een spoor dat de VGC sinds lang volgt, zal ruimte moeten worden geboden aan goed onderbouwde én aan de Brusselse context aangepaste projecten, om nog beter in te spelen op de taaldiversiteit. De VGC-initiatieven hebben een gemeenschappelijke doelstelling: het Nederlandstalig onderwijs in Brussel en de componenten ervan optimaliseren, zodat elkeen er de beste onderwijskansen krijgt. Naar taal betekent dit onder andere niet alleen dat niet-Nederlandstalige instromers het Nederlands verwerven, maar ook dat Nederlandstalige instromers meertalig uitstromen. Dat impliceert dat scholen in staat moeten zijn om zowel organisatorisch als onderwijskundig in te spelen op de specifieke context en de continuïteit moeten verzekeren van het schoolteam. Het aantrekken en behouden van leerkrachten is daarbij een belangrijk uitdaging, ook voor de VGC.

Kwaliteit en kwaliteitszorg houden rechtstreeks verband met de doelmatigheid als belangrijkste kenmerk van een school. De mate waarin scholen erin slagen om hun leerlingen tot aan de eindstreep te brengen, is daarvan de belangrijkste indicator. Ik zal dan ook initiatieven nemen die noodzakelijk zijn om het schoolverzuim in te perken.

Volwassenenonderwijs

Het volwassenenonderwijs kent sinds het begin van deze eeuw enkele grote evoluties. Het Vlaamse decreet Volwassenenonderwijs uit 2007 hervormde de sector. Dat decreet riep onder meer de zogenaamde consortia, regionale overlegplatforms voor de onderwijsverstrekkers, in het leven. In Brussel werd BruCoVo vzw (Brussels Consortium Volwassenenonderwijs) opgericht. Door betere bekendmaking van het globale aanbod en het vergroten van de leermogelijkheden zal de focus blijven liggen op de verhoging van de participatie aan het volwassenenonderwijs en dus het levenslang en levensbreed leren.

Mede dankzij de werking van het Huis van het Nederlands Brussel kende het NT2- aanbod een sterke stijging. De vraag en het aanbod zullen kwantitatief en kwalitatief verder met elkaar in overeenstemming worden gebracht.

Volwassenen die ongekwalificeerd zijn uitgestroomd uit het secundair onderwijs, moeten andere kanalen ter beschikking krijgen om alsnog een volwaardig diploma of certificaat te behalen om gekwalificeerd in te stromen op de arbeidsmarkt.

Ook elders verworven competenties moeten ten volle gewaardeerd kunnen worden.

Hoger onderwijs

In het licht van de hervorming en de toenemende schaalvergroting binnen het hoger onderwijs lijkt een bundeling van krachten tussen Nederlandstalige en Franstalige instellingen wenselijk. Daarnaast wordt het internationale karakter van Brussel onvoldoende onder de aandacht gebracht. De oprichting van een 'University of Brussels', dat een Engelstalig aanbod ontwikkelt, en waarbinnen de Nederlandstalige en Franstalige instellingen participeren, wordt onderzocht. Dit moet een antwoord bieden op de gestelde uitdagingen.

Opleiding en vorming

Net als in het Brusselse onderwijs is er ook een blijvende behoefte aan kwaliteitsondersteuning in de Brusselse vormings- en opleidingssector. Het Brussels Nederlandstalig aanbod van opleiding en werkervaring is de laatste jaren aanzienlijk uitgebreid. Ook op het vlak van de kwaliteit wordt vooruitgang geboekt. De initiatieven evolueren mee, zowel met de diversiteit van het doelpubliek als met de vraag van werkgevers naar goed opgeleide werknemers. Om de snelle ontwikkelingen op het vlak van technische kennis en competenties bij te benen, blijft het belangrijk dat er wordt geïnvesteerd in bijscholing en kwaliteitszorg. De taalvaardigheidstraining van de deelnemers blijft daarom een centraal aandachtspunt binnen het werkveld van opleiding en werkervaring.

1.4.3 Opvoeden tot meertalige burgers

Het onderwijs, en zeker het Brussels onderwijs, beschikt over enorme troeven om meertaligen te vormen. Om een optimale talenkennis in het bereik van iedereen te laten komen, is voldoende ondersteuning noodzakelijk op het vlak van taalbeleid in de scholen, maar ook voldoende vrijheid om te experimenteren met initiatieven inzake meertaligheid en talenonderwijs. Bovendien moeten leerkrachten in de opleiding voorbereid worden op de realiteit van meertaligheid in de klas.

Ook voor volwassenen moet het in Brussel succesvolle NT2-aanbod voldoende aandacht krijgen en het geletterdheidsprobleem optimaal worden aangepakt.

1.4.4 Mobiele leerlingen en studenten in de hoofdstad

Elke schooldag begeven driehonderdduizend kleuters, leerlingen en studenten zich in het Brusselse verkeer om hun school te bereiken of om terug naar huis te gaan. De bereikbaarheid van een school speelt zeker een belangrijke rol in de schoolkeuze. Ook tijdens de schooltijd maken klassen heel wat verplaatsingen, wat hen soms voor organisatorische en financiële uitdagingen stelt. Zo is er de vraag naar een **eengemaakt vervoersbewijs** en naar een beperking van de kosten bij leerlingenvervoer. Specifiek voor het hoger onderwijs hopen we dat de Vlaamse Gemeenschap het **voordelige MIVB-abonnement voor studenten** voortzet en dat de bereikbaarheid van de campussen wordt verhoogd voor fietsers en gebruikers van het openbaar vervoer. De Vlaamse Gemeenschapscommissie kan dit item, vanuit haar bescheiden positie, aanklaarten bij de betrokken overheden en partners: het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Vlaamse Gemeenschap, de MIVB, de Lijn ...

Omdat mobiliteit en verkeersveiligheid belangrijke maatschappelijke thema's zijn, zullen scholen verder aangemoedigd worden om met hun leerlingen rond dit onderwerp te werken, erover na te denken en plannen te maken voor een **eigen schoolvervoersplan**.

1.4.5 Ruimte voor brede ontwikkeling

De VGC beoogt **optimale leer- en ontwikkelingskansen voor elk kind**. Om deze doelstelling te realiseren zal ik, samen met mijn collega's bevoegd voor Welzijn, Gezondheid, Gezin, Cultuur, Jeugd en Sport, een kader ontwikkelen waarbij de nodige dwarsverbindingen worden gelegd om het **concept 'Brede School'** vorm te geven. In dit concept zullen partners uit verschillende sectoren samenwerken aan een ruime ondersteuning van kinderen en jongeren, het gezin en de lokale gemeenschap. De samenwerking kenmerkt zich door een gelijkwaardige positie van de betrokkenen, gebruikmakend van ieders eigenheid, invalshoek en werking. Zowel culturele verenigingen, bibliotheken, sportdienst, kinderopvang, jeugd en vrije tijd als buitenschoolse opvang kunnen daar, naast de school, deel van uitmaken. Tegelijk wordt ook het concept van 'onthaaste school' onderzocht.

Hoewel er bijzondere en permanente aandacht is voor groepen met een kwetsbare socio-economische achtergrond, blijft het doel van de Brede School om 'alle' kinderen en jongeren meer en betere onderwijskansen te bieden, hun ontwikkelingsmogelijkheden volop te ontplooien, hun ervaringswereld te verruimen. Het welbevinden van het kind en de jongere staat daarbij centraal. Een Brede School of onthaaste school in Brussel moet rekening houden met de eigenheid van de Brusselse context, waarin ook taal en taalstimulering een zeer belangrijke rol spelen.

Rekening houdend met de blijvende hoge jeugdwerkloosheidscijfers zullen jongeren en (al dan niet-gekwalificeerde) schoolverlaters tijdens de nieuwe legislatuur bijzondere aandacht krijgen als risicogroep. Dat begint onder andere met acties en campagnes om 11- tot 14-jarigen te helpen om een juiste studiekeuze te maken.

Jongeren die desondanks geen kwalificaties behalen en niet onmiddellijk aan het werk geraken, of zich willen bijscholen, moeten de kans krijgen om ook na 18 jaar **nieuwe beroepsgerichte trajecten** te volgen. Dit kan in het volwassenenonderwijs, het tweedekansonderwijs of door deelname aan een beroepsopleiding of aan een werkervaringsproject. Ook moet worden onderzocht hoe (vroegtijdige) schoolverlaters op een efficiënte manier kunnen geheroriënteerd worden naar een traject op maat en dit vanaf het moment dat ze de schoolbanken verlaten. Verdere afstemming van de werking van de verschillende partners die in contact komen met schoolgaande of werkzoekende jongeren (scholen, CLB's, welzijnswerk, jeugdwerk, ACTIRIS, werkwinkels, VDAB, vakbonden en werkgevers) blijft noodzakelijk.

1.4.6 Een versterkte instroom

De VGC moet een aanvullende rol spelen in het waarborgen van gelijke kansen bij de instroom in het Nederlandstalige onderwijsaanbod, via **promotie** van het aanbod, **gerichte communicatie** naar kansengroepen, een **goede overdracht** van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs, een vlotte overgang van het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs, een gerichte instroom in opleidingen ...

Het is de bedoeling om nieuwe inzichten te verwerven in beleid en praktijk over de mogelijke interventies in de leeromgeving, om het onderwijs niet alleen aantrekkelijker te maken, maar ook de **instroom en de doorstroom** te versterken voor een divers samengestelde leerlingen- en studentenpopulatie. Belangrijk daarbij is de kritische benadering van de zogenaamde '**scharniermomenten**'.

Van kinderopvang naar kleuterschool

Niet elk kind start zijn schoolloopbaan met dezelfde bagage. Gelijke kansen bieden in onderwijs, veronderstelt een **gelijkkansenbeleid** in de kinderopvang. Een goede toeleiding naar kwaliteitsvolle kinderopvang is een ideaal instrument om schoolse achterstand en taalarmoede vanaf het begin te bestrijden. Samen met mijn collega bevoegd voor Welzijn, zal ik de nodige afspraken maken om de kinderopvang beter af te stemmen op de kleuterschool zodat een **naadloze overgang** van de kinderen kan worden bewerkstelligd.

Van kleuter naar lager

Gelijke onderwijskansen bieden, vanaf de kleuterklas, veronderstelt niet alleen kwaliteit op onderwijskundig en infrastructuur vlak, maar ook een ruime en ernstige participatie van de kleuters en hun ouders. Taalarmoede en taalachterstand op jonge leeftijd wegen bijzonder zwaar door in de verdere schoolloopbaan van het kind. Die moeten maximaal weggewerkt worden vooraleer een kind naar het eerste leerjaar gaat en dat om de leerkansen van de kinderen te vergroten.

Van basis naar secundair

Die aansluitingsproblematiek manifesteert zich ook tussen het basisonderwijs en het secundair onderwijs. Belangrijke aandachtspunten daarbij blijven de **onderlinge samenwerking en communicatie**. In het secundair onderwijs zijn tevens verschillende momenten voor **studiekeuze** ingebouwd. Dit zijn bepalende momenten, door de impact op de verdere schoolloopbaan. Een positieve studiekeuze, waarbij een leerling een studierichting kiest die aansluit bij zijn belangstelling én mogelijkheden, zorgt voor gemotiveerde leerlingen in alle richtingen.

Van secundair naar hoger

Een goed instroombeleid, taal- en studiebegeleiding moeten ervoor zorgen dat de **participatie van studenten aan het hoger onderwijs wordt versterkt**. Speciale aandacht gaat naar de meest kwetsbare groepen. De VGC wil een **groter engagement** opnemen ten aanzien van het **hoger onderwijs** in Brussel. We willen de belangrijke spelers op het terrein betrekken bij het uitwerken van nieuwe acties en meer samenwerking trachten te genereren. De belangrijkste doelstelling is bij te dragen aan de uitbouw van Brussel als studentenstad zodanig dat studenten en professoren uit binnen- en buitenland van de diversiteit van ons gewest kunnen proeven.

Opleiding

De VGC nam in het verleden ook verschillende initiatieven om de zichtbaarheid van en de toeleiding naar het Nederlandstalige **aanbod van opleiding en werkervaring** te verhogen. Ze lag bijvoorbeeld mee aan de basis van de oprichting van het informatie- en promotiepunt 'Tracé' waar werkzoekenden en werknemers zich op een laagdrempelige manier konden informeren over het Nederlandstalige opleidingsaanbod. Het infopunt is inmiddels uitgegroeid tot drie werkwinkels, erkend door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Vlaamse Gemeenschap. Sindsdien werkt de VGC samen met deze werkwinkels en vzw Tracé Brussel aan nieuwe acties voor de promotie van het Nederlandstalig opleidingsaanbod.

1.4.7 Functionele en duurzame infrastructuur

De vraag van de scholen naar goede infrastructuur blijft bijzonder groot. De VGC zal de **inhaaloperatie van het renoveren en (ver)bouwen van scholen** voortzetten, rekening houdend met de nieuwe noden en uitdagingen.

De overheid vraagt aan scholen eveneens om **rationeel om te springen met energie**, onder andere via het bijhouden van een energieboekhouding, de subsidiëring van energieaudits en het verstrekken van informatie over rationeel energiegebruik. Scholen beschikken zelf niet altijd over voldoende technische kennis en/of mankracht om energiebesparende maatregelen en interventies effectief uit te voeren. Om aan deze noden te voldoen zal in overleg met het **Schoolinterventieteam (SIT)** en met de onderwijsnetten verder werk worden gemaakt van een duurzaam beleid ter zake. Door deze energiebesparingen zullen scholen minder middelen moeten besteden aan energie en kunnen ze die middelen aanwenden voor pedagogische doeleinden.

Het gedrag, de mentaliteit en het verantwoordelijkheidsgevoel van de gebruikers van de toestellen en de gebouwen bepalen in belangrijke mate de efficiëntie van de getroffen maatregelen. Daarom zal ik ervoor zorgen dat scholen enkel in aanmerking komen voor energiesubsidies wanneer zij ook een **educatief aanbod**

opzetten of reeds lopen hebben rond rationeel energiegebruik en binnenklimaat. Daarvoor is samenwerking mogelijk met MOS, Leefmilieu Brussel⁵ (educatief aanbod) en andere gelijkaardige initiatieven.

Waar mogelijk wordt rekening gehouden met de toegankelijkheid van de schoolgebouwen.

1.4.8 Sterke partnerschappen tussen sectoren, onderwijs, opleiding en andere partners

Samen zijn we ervan overtuigd dat de **competenties** van de schoolverlaters zo goed mogelijk moeten **aansluiten** bij de verwachtingen van het **bedrijfsleven**. Door extra inspanningen in eigentijdse infrastructuur en uitrusting wil ik maximale kansen creëren voor jongeren en leerkrachten van scholen met specifieke technische opleidingen om nauwer aan te sluiten bij de kennis, vaardigheden en competenties die gevraagd worden op de werkvloer. Door jongeren en volwassenen een opleiding te bieden die hun kansen op het vinden van werk vergroot, wordt mede een antwoord geboden op de problematiek van de hoge werkloosheidscijfers in het Brusselse hoofdstedelijke gewest.

Aanpassen aan de noden, behoeften en vereisten van bedrijven blijft dus een belangrijke uitdaging. Door het integreren van de nieuwste technologieën in het onderwijs kan men bovendien ook het **technisch en beroepsonderwijs aantrekkelijker maken en een positief imago bezorgen**. Het gebrek aan waardering voor technische beroepen en voor de opleidingen die daarop voorbereiden, blijft nog steeds een heikele kwestie.

De dringendheid en de omvang van deze uitdaging op het vlak van onderwijs, opleiding en tewerkstelling laat geen ruimte voor het doorschuiven van verantwoordelijkheden, maar vraagt om een **gezamenlijke en gecoördineerde aanpak**. De groeiende verwevenheid tussen leren en werken, de valorisatie van competenties, de waardering voor het beroepsgericht leren ... zijn zaken die zich op het snijvlak van onderwijs, werkgelegenheid en economie bevinden. Het is daarom van cruciaal belang dat de inspanningen worden gebundeld, zowel tussen overheden als tussen scholen, vrije tijd, sectoren en partners op de arbeidsmarkt.

1.4.9 Sociale vormen van tewerkstelling

De economische crisis treft in eerste instantie diegenen die het nu al moeilijk hebben om zich op de arbeidsmarkt te handhaven. Voldoende reden dus om blijvend aandacht te besteden aan **sociale tewerkstelling**. Alhoewel de VGC slechts een beperkte speler is op dat terrein, heeft de sector van sociale tewerkstelling een blijvende positie weten te verwerven in het Brusselse landschap. Dankzij de inspanningen van 'derden' bestrijken de aangeboden diensten een uitgebreid gamma van activiteiten met toekomst en met maatschappelijke meerwaarde. De door de VGC ondersteunde dienstverlening situeert zich voornamelijk in de bouwsector, de horeca en de zorgsector.

Met het oog op een vlotte doorstroming naar de arbeidsmarkt blijft het belangrijk dat **werkervaring** wordt **gekoppeld aan opleiding**. Meestal zijn de deelnemers aan de projecten langdurig werkloos, laaggeschoold en soms belemmerd door een aantal risicofactoren. Voldoende opleiding zorgt in dat geval voor een inhoudelijke opwaardering van het werk en tot betere inschakeling in de reguliere arbeidsmarkt.

Een belangrijke uitdaging voor de VGC bestaat erin om dergelijke werkvormen **in overeenstemming** te brengen **met de dienstverlening** die in het kader van de bevoegdheden **van de VGC** wordt aangeboden of die zich in de toekomst zal aandienen, zoals bijvoorbeeld sociale tewerkstelling in functie van een mogelijke uitbouw van een eigen kinderopvang, of in de uitbouw van een bedrijfsrestaurant.

⁵ Voormalige BIM

1.5 Operationele doelstellingen Onderwijs

1.5.1 Kwaliteitsondersteuning

De VGC heeft in de loop van de jaren een aantal belangrijke initiatieven genomen die gelijke en betere onderwijskansen nastreven voor elke leerling. De genomen maatregelen spelen soms in op het onderwijs, soms op de omgeving van de school, maar altijd **in het belang van de leerontwikkeling van het kind**. Het komt er tijdens deze legislatuur op aan om instrumenten te ontwikkelen die in staat zijn om goede praktijken te verankeren, continuïteit te verzekeren en kwaliteit te blijven waarborgen.

Basisonderwijs en secundair onderwijs

- **Onderwijscentrum Brussel:** de werking van het Onderwijscentrum wordt verder uitgebouwd, zodat het kan uitgroeien tot het Huis van het Onderwijs waar elke leerkracht, ouder en geïnteresseerde terecht kan met zijn vragen over taal, taalvaardigheid, diversiteit en betrokkenheid van ouders en de buurt.

Het luik **studie, ontwikkeling en evaluatie** moet een belangrijke pijler worden binnen de werking van het centrum. In dit kader is ook een samenwerking met het hoger onderwijs aanbevolen.

Daarnaast moet de **dienst leermiddelen en documentatie** evolueren naar een actieve interne en externe werking, die integraal deel uitmaken van het ondersteuningsaanbod. Ook de samenwerking met de speltheek zal in dat kader worden herbekeken.

De samenwerking en **uitwisseling met de verschillende relevante onderwijsactoren** wordt versterkt door de oprichting van een platform in de schoot van het Onderwijscentrum, waarin onder andere de pedagogische begeleidingsdiensten, de centra voor leerlingenbegeleiding, de lerarenopleidingen en andere partners die actief zijn op het vlak van onderwijsondersteuning, expertise kunnen uitwisselen.

De **inhoudelijke en functionele samenwerking** tussen het Onderwijscentrum Brussel en het Voorrangbeleid Brussel (VBB) wordt geconsolideerd. De samenwerking met BROSO, de Brusselse Ondersteuningsstructuur Secundair Onderwijs, wordt versterkt en uitgebouwd, zowel op het inhoudelijke als op het functionele vlak. Met de Vlaamse Gemeenschap wordt bekeken hoe deze samenwerkingsverbanden ook na 2010 kunnen worden voortgezet.

- **Meertaligheid:** De VGC zal blijven investeren in onderwijsondersteuning op het vlak van taal, taalvaardigheid, met aandacht voor de moedertaal van elk kind. Het Onderwijscentrum Brussel is voor ons de belangrijkste speler op het werkveld. Het heeft reeds heel wat expertise opgebouwd met betrekking tot meertaligheid en talenonderwijs binnen en buiten Brussel en start samenwerkingsverbanden op met relevante partners die rond deze thematiek actief zijn. Vanuit de evaluatie van lopende initiatieven en de opgestarte samenwerkingsverbanden wordt nagegaan op welke manier het Onderwijscentrum Brussel ondersteunende acties kan opzetten. Daarnaast zal de VGC bij de Vlaamse Gemeenschap pleiten om ruimte te creëren, enerzijds om te experimenteren met initiatieven inzake meertaligheid en talenonderwijs, anderzijds voor twinning, samenwerking en uitwisseling tussen Brusselse en Vlaamse scholen.
- **Stroomlijning subsidieaanbod:** de VGC voert een actief flankerend beleid door financiële middelen ter beschikking te stellen voor educatieve programma's en projecten die bijdragen tot het bereiken van de vooropgestelde eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Het voorwaardenkader van de verschillende **subsidiereregelingen** zal worden **bijgestuurd** en afgestemd op de nieuwe beleidsopties.
- **Terugdringen van schooluitval:** om vroegtijdige schooluitval te vermijden, zal ook tijdens deze legislatuur ingezet worden op de methodiek van **time-out**, waarbij leerlingen die moeilijkheden veroorzaken op school of helemaal gedemotiveerd zijn, worden begeleid met als doel hen terug op de schoolbanken te krijgen. Het Time-Out-project Brussel krijgt alle kansen om de werking verder te ontplooiën, om nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan, om expertise rond de problematiek op te bouwen en te verspreiden. Scholen zullen gestimuleerd worden om de vaak remediërende, curatieve aanpak om te buigen naar een preventieve. Bovendien zal extra worden ingezet op een betere bekendmaking van het project bij leerkrachten.

In overleg met mijn collega bevoegd voor Cultuur, Jeugd en Sport zal ik nagaan of er een duurzaam samenwerkingsverband kan worden uitgebouwd met het Neerhof, in functie van het opzetten van zinvolle activiteiten voor deze doelgroep.

- **Tutoring:** voor de ondersteuning van leerlingen uit de derde graad secundair onderwijs werd het concept 'tutoring' ontwikkeld, waarin studenten hoger onderwijs leerlingen uit het secundair ondersteunen bij hun leerproces. Twee operatoren, elk met verschillende modaliteiten, werken op dit moment naast elkaar, soms in dezelfde scholen. De VGC zal de initiatieven aansporen om samen te werken en een kader uitwerken voor deze en soortgelijke initiatieven. Hetzelfde tutoringprincipe toepassen in de hoogste klassen van het lager onderwijs verdient onderzoek.
- **Ondersteuning huistaakbeleid en studievvaardigheden:** huiswerk en studie liggen in het verlengde van het leerproces in de klas. Daarom is het belangrijk dat scholen werk maken van een **doordacht studie- en huistaakbeleid en een visie ontwikkelen** met betrekking tot de plaats van huiswerk en studie in het onderwijsaanbod.

De VGC zal daartoe een eerste aanzet geven en de scholen ondersteunen bij de uitwerking en de implementatie. De VGC pleit echter niet om 'huiswerkklassen' in de traditionele zin in te richten, maar wil wel onderzoeken op welke wijze de leerlingen het best worden begeleid. Zowel de ouders als de buurtorganisaties moeten bij deze problematiek worden betrokken. Er is hierbij eveneens een zeer belangrijke rol weggelegd voor de onderwijsondersteunende partners, die de scholen in dit proces kunnen bijstaan.

- **Ondersteuning van ouders in functie van de schoolloopbaan van het kind:** vanaf 2010 zal het schoolreglement een engagementsverklaring bevatten. Op die manier wil men tot betere afspraken komen tussen ouders en school en de band tussen beiden verstevigen. Zowel CBE Brusselleer (scholenproject), als het Huis van het Nederlands (school en ouders) en het Onderwijscentrum Brussel (ouders en buurtwerking) zijn belangrijke partners om dat engagement waar te maken. In hun werking zullen ze op mekaar afgestemde acties opzetten rond 'ouderengagement'. Dat kan gaan van een positieve ingesteldheid tegenover het Nederlands, initiatieven om de participatie aan oudercontacten te verhogen, het aanbieden van taallessen ... Op die manier hopen we de communicatie met de school en de opvolging van het schoolwerk te verbeteren.

Hoger onderwijs

Aangezien we alle studenten evenveel kansen willen bieden om te slagen in hun leertraject in het Nederlandstalig onderwijs, is een verdere ondersteuning van het project 'Academisch Nederlands' vereist. Het project helpt taalzwakke (eerstejaars)studenten bij het **verbeteren** van hun '**academisch Nederlands**'. Anderstaligen of moedertaalsprekers Nederlands van wie de taalvaardigheid nog niet voldoet aan de talige eisen die een hogere studie vraagt, krijgen extra begeleiding op maat.

Volwassenenonderwijs

De opleidings- en werkervaringsinitiatieven, de Centra Leren en Werken, en de Centra voor Volwassenenonderwijs krijgen de nodige ondersteuning van het Huis van het Nederlands bij het uitstippelen en uitvoeren van hun taalbeleid. Ook in het tweedekansonderwijs zal extra taalondersteuning worden voorzien voor de cursisten van wie het Nederlands nog niet op peil is. Gezien de hoge nood aan **taalcoaching, taalvaardigheidstraining en -begeleiding** in al deze onderwijs- en opleidingsvormen wordt er gestreefd naar een gerichte uitbreiding.

De nieuwe werkvormen die in deze sector worden ontwikkeld en uitgetest, worden verankerd en de opgebouwde expertise wordt ter beschikking gesteld van het brede werkveld.

1.5.2 Infrastructuur - capaciteit - uitrusting

Zowel de inhaalbeweging op het gebied van renovatie en verbouwing van scholen als de bouw van nieuwe infrastructuur naar aanleiding van de capaciteitsdruk, zijn van historisch belang. Een dergelijke grootschalige operatie vraagt echter om een grondige reflectie. Er zijn niet alleen de nieuwe pedagogische modellen zoals 'brede school' die naar voren worden geschoven, maar er is ook de roep naar polyvalente bruikbaarheid van schoolinfrastructuur, de zorg voor duurzaamheid, de aandacht voor kwaliteit en toegankelijkheid. De voorbije jaren werden vanuit de VGC heel wat inspanningen geleverd om de infrastructuur van het Nederlandstalig onderwijs te verbeteren. Deze inspanningen worden voortgezet, rekening houdend met de beschikbare budgetten en de nieuwe uitdagingen.

Basisonderwijs en secundair onderwijs

- **Opmaak van een masterplan capaciteit:** met dit plan wil ik een eerste aanzet geven op de maatschappelijke uitdaging die op ons afkomt. Door het inventariseren van de opportuniteiten, de drempels en de noodzakelijke maatregelen, wil ik meer inzicht geven in de mogelijkheden van capaciteitsuitbreiding van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel.
- **Verdedigen van de uitbreiding:** met het masterplan op zak zal ik naar de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming stappen om te ijveren voor een gerichte uitbreiding van de capaciteit, gepaard gaande met de nodige middelen en de eventuele versoepeling van de decretale bepalingen en regelgevingen die daarbij een belemmering vormen.
- **Gezamenlijke aanpak:** via overleg met de Brusselse overheden op de verschillende bestuursniveaus (COCOF, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gemeenten) wil ik komen tot een gezamenlijke aanpak van het capaciteitsprobleem. De VGC zal bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aandringen om hinderpalen of knelpunten op het vlak van de aflevering van stedenbouwkundige vergunningen weg te werken.
- **Investeren in infrastructuur:** over de overeenkomst met het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGIO) en het Gemeenschapsonderwijs (GO!), waarbij de VGC extra middelen voorziet voor schoolinfrastructuur, wordt opnieuw onderhandeld. In dat kader zal, waar mogelijk, getracht worden om renovatie en verbouwing te verzoenen met capaciteitsuitbreiding en met openstelling. Hierbij zullen ook alternatieve financieringsvormen verder worden onderzocht. De inspanningen om schoolbesturen te ondersteunen en te begeleiden bij de opmaak en opvolging van bouw- en verbouwingsdossiers worden voortgezet.
- **Energiebeheer:** de VGC zal een integrale energieaanpak uitwerken in samenwerking met de vzw Schoolinterventieteam (SIT), Milieuzorg Op School (MOS), de onderwijsnetten, AGIO en Leefmilieu Brussel. Het aanbod voor scholen zal bestaan uit informatie en sensibilisering, inventariseren en opvolgen van energiegebruik, hulp bij het opstellen van acties en subsidies voor energiebesparende maatregelen. Om kleine energiebesparende maatregelen door te voeren, wordt de werking van het Schoolinterventieteam uitgebreid met een energieteam. Daarnaast neemt het SIT sinds het najaar 2009 de coördinatie op van het PLAGE-project voor scholen.
- **Uitrusting:** de subsidie voor uitrustingsmaterialen, bedoeld voor (gewone en buitengewone) secundaire scholen die TSO en/of BSO aanbieden, wordt verlengd. Eigentijdse apparatuur en uitrusting, aangepast aan de specifieke richting, zijn noodzakelijk om de snelle ontwikkelingen bij te benen.
- **Dienstverlening dringende werken:** scholen kunnen voor dringende onderhouds-, verfraaiings- en herstellingswerken verder beroep doen op de dienstverlening van het Schoolinterventieteam en Casablanca om aan een democratische prijs schilderwerken, metselwerken, schrijnwerken, sanitaire werken, doorlichting en rationalisering van hun energiebeleid uit te voeren. Hierbij moet verder aandacht besteed worden aan het gebruik van duurzaam en milieuvriendelijk materiaal in de school.
- **Plassen met klasse:** de subsidiëring voor dit project, waarbij basis- en secundaire scholen subsidies kunnen krijgen om hun sanitair te renoveren, loopt verder.

Volwassenenonderwijs en opleidingsorganisaties

- **Blinde vlekken invullen:** de mogelijkheden voor investeringen in infrastructuur van instellingen die vorming en opleiding aanbieden zullen bekeken worden in functie van punctuele noden en binnen de budgettaire mogelijkheden. Het gemeenschappelijk gebruik van infrastructuur en materialen tussen onderwijsinstellingen voor secundair en volwassenenonderwijs zal verder worden aangemoedigd. Op die manier wil ik dubbele investeringen en/of onderbenutting vermijden.

1.5.3 Leerkracht in Brussel

Kwaliteit van onderwijs staat of valt met een goed schoolteam. In Brussel is de **continuïteit** van dat team cruciaal. Leerkrachten en directies moeten zich dan ook voldoende sterk, ondersteund en gewaardeerd voelen in de uitvoering van hun opdrachten. Hiervoor kunnen zij nu al een beroep doen op het Onderwijscentrum Brussel, VBB en de begeleiding van BROSO. In samenwerking met andere overheden en instanties zal worden nagegaan op welke wijze het beleidsvoerend vermogen, de teamvorming en de positieve houding t.o.v. Brussel kan worden verhoogd.

Voor **nieuwe leerkrachten** en directies zullen er bijkomende initiatieven worden genomen om hen vertrouwd te maken met de specifiek Brusselse context en met de uitdagingen van de hoofdstad. De bestaande ondersteuning voor startende leerkrachten wordt in kaart gebracht om de blinde vlekken te detecteren, op elkaar afgestemd en uitgebreid rekening houdend met vrije tijd, cultuur ...

Daarnaast moet het aantal studenten in de (Brusselse) lerarenopleidingen stijgen. Via onder andere de herhaling van de **campagne 'Word leerkracht in Brussel'** moeten good practices van scholen naar voren worden geschoven en moet er sterker gerekruteerd worden in de secundaire scholen en bij allochtone kandidaten. Zowel de Vlaamse Gemeenschap als de VGC spelen hierin een rol. Er wordt onderzocht of er specifieke studie- en informatiedagen kunnen worden georganiseerd in Brussel en of leerkrachten die in Brussel lesgeven op één of andere manier extra beloond kunnen worden.

Het Onderwijscentrum Brussel heeft heel wat expertise opgebouwd met betrekking tot de onderwijspraktijk in de Brusselse context. Het is belangrijk om initiatieven op te zetten die de uitwisseling van deskundigheid tussen het Onderwijscentrum Brussel en de lerarenopleidingen mogelijk maken.

1.5.4 Instroom - doorstroom - uitstroom

- **Vernieuwde website over het Brussels onderwijs:** het merk 'Nederlandstalig onderwijs' is in het straatbeeld en in vele publicaties zichtbaar gemaakt via het 'N'-logo. In de digitale wereld blijkt de aanwezigheid van dat Brussels Nederlandstalig onderwijs over vele websites verspreid te zijn. De VGC voorziet een nieuwe globale website over het Brussels Nederlandstalig onderwijs, op maat van gebruikers (leerlingen en ouders) en professionele krachten (leerkrachten en directies).
- **Belang van meten en weten in functie van beleidsuitvoering:** een goede beleidsuitvoering is niet mogelijk zonder een gedegen gegevensanalyse. Om de onderwijsstromen zo nauwkeurig mogelijk in kaart te brengen en om te komen tot wetenschappelijk gedragen analyses, werken het beleidsdomein Onderwijs en Vorming en de Meet- en Weetcel van de VGC nauw samen met de Vlaamse Gemeenschap. Een uitvoerige, transparante dataverzameling staat hierbij centraal. De VGC wil ook pleitbezorger zijn van een 'Observatorium voor (Nederlandstalig en Franstalig) onderwijs' om de bewegingen van in-, uit- en doorstroom in zowel het Nederlandstalige als het Franstalige onderwijs in Brussel beter in kaart te brengen. Een combinatie met het 'Brussels observatorium voor de werkgelegenheid' is een pluspunt.
- **Inschrijven in een Brusselse school:** de VGC staat achter een handhaving van een inschrijvingsbeleid dat het bereiken van een optimale sociale mix en gelijke onderwijskansen tot doelstelling heeft. Indien gevraagd zal zij de Lokale Overlegplatforms verder ondersteunen bij de communicatie en de realisatie van de inschrijvingsprocedure. Zij zal er bij de Vlaamse overheid op aandringen dat het inschrijvingsrecht correct wordt toegepast en dat er een meer betrouwbare techniek wordt uitgewerkt voor 'de verklaring op eer'.

Basisonderwijs

De VGC neemt maatregelen om in samenwerking met de scholen en andere partners de **kleuterparticipatie te verhogen**, o.a. via de campagne 'Alle schooldagen naar school'. De meertalige brochure 'Nederlands voor anderstalige ouders met kinderen in een Nederlandstalige school', waarin wordt gewezen op het aanbod van **cursussen Nederlands voor ouders**, wordt geactualiseerd. Het initiatief '**Samen naar school**', dat ouders bij elkaar brengt, zal na evaluatie worden bijgestuurd.

Ik zal eveneens met mijn collega bevoegd voor Welzijn, Gezondheid en Gezin overleggen met het oog op het uitbouwen van een structureel **samenwerkingsverband tussen de voorschoolse sector en het onderwijsveld**. Doel is te komen tot een doeltreffende communicatie over onderwijsmateries, in functie van het optimaliseren van de startkansen van kinderen uit de voorschoolse sector die instromen in het kleuteronderwijs. Thema's die onder andere aan bod zullen komen: informatie over het Nederlandstalig onderwijsaanbod in Brussel, opvoedingsondersteuning, taalbeleid en kleuterparticipatie.

Secundair onderwijs

De huidige richtingen TSO en BSO worden bij voorkeur op een creatieve manier aangepast aan de behoeften op de arbeidsmarkt. Op langere termijn kunnen bepaalde richtingen worden afgebouwd, of nieuwe worden opgestart, in overleg tussen onderwijsverstrekkers en werkgevers. Een hulpmiddel om opleidingen beter af te stemmen op de arbeidsmarkt zijn de beroepscompetentieprofielen en extra financiële ondersteuning bij het oprichten van studierichtingen in de industriële beroepen. De VGC zal de vinger aan de pols houden door het aanbod **TSO en BSO regelmatig te vergelijken met het werkgelegenheidsaanbod**.

De **positieve keuze voor het TSO en BSO** wordt als campagne-insteek bewaard. Een positieve studiekeuze van gemotiveerde leerlingen zorgt mede voor kwalitatieve richtingen én dito uitstroom. De aantrekkelijkheid van het aanbod moet continu in beeld worden gebracht. Verschillende pistes zijn daarbij mogelijk: website, bedrijfsbezoeken al dan niet in combinatie met de VGC-studiekeuzebeurs, een Brussels beroepenhuis. De VGC staat niet alleen in dit verhaal, maar zal met de betrokken partners overleggen over de mogelijke en realiseerbare pistes.

Onlangs werden tal van initiatieven opgericht die vaak onderbenut blijven. We denken hierbij aan de infrastructuur van de VDAB-competentiecentra, de Brusselse Beroepsreferentiecentra en het Regionaal Technologisch Centrum Vlaams-Brabant. De VGC kan faciliterend optreden om de onderwijspartners hierover aan te spreken en samen te brengen met de andere actoren in het veld van opleiding en tewerkstelling. We denken hierbij aan samenwerking op het vlak van infrastructuur, materiaal, gezamenlijke bijscholingen voor instructeurs en docenten. De samenwerking kan tot stand komen tussen de scholen onderling, maar ook tussen de scholen en het volwassenenonderwijs, tussen scholen en arbeidsmarktaanbieders, met de beroepsreferentiecentra en het Regionaal Technologisch Centrum Vlaams-Brabant.

Voor de laatstejaarsleerlingen van het voltijds secundair onderwijs (met prioriteit voor het TSO en BSO) loopt momenteel een project 'Jump naar Werk', met als doel om hen meer **zicht** te laten krijgen **op de arbeidsmarkt** en hun positie daarbinnen. In samenwerking met Tracé Brussel en ACTIRIS en alle betrokken partners, wordt het project geëvalueerd, verder uitgewerkt en uitgebreid met een werking die voorziet in stageplaatsen en vakantiejobs voor deze jongeren.

Jongeren die - ondanks de verschillende leersystemen - geen kwalificaties behalen, niet onmiddellijk aan het werk geraken, of zich willen bijscholen, moeten de kans krijgen om na hun 18 jaar **nieuwe beroepsgerichte trajecten** aan te vangen in het volwassenenonderwijs, een beroepsopleiding of een werkervaringsproject te volgen. In samenwerking met verschillende partners, zoals bijvoorbeeld lokale actoren, het jeugdwerk, moet gezocht worden naar een manier om deze jongeren snel terug op te vissen en hen de nodige informatie en begeleiding te bieden. De VGC zoekt, samen met de Vlaamse Gemeenschap en ACTIRIS, naar een aangepaste methodiek voor (vroegtijdige) schoolverlaters, te beginnen met de schoolverlaters uit het deeltijds onderwijs.

In samenwerking met het BNCTO wordt gezorgd voor een betere **afstemming tussen onderwijs en de arbeidsmarkt**.

Deeltijds kunstonderwijs

De VGC zorgt verder voor de financiering van de initiatielessen Muziek en Woord voor de leerlingen van 6 en 7 jaar, in afwachting van een structurele regeling door de Vlaamse Gemeenschap.

We pleiten er onder meer voor dat het deeltijds kunstonderwijs zelf toenadering zoekt tot de scholen in het kader van de naschoolse of buitenschoolse opvang. De VGC zal er bij de Vlaamse Gemeenschap op aandringen om bij de aanpassing van het decreet die 'Brede School'-gedachte op te nemen.

Volwassenenonderwijs

De VGC zet de promotie van het Nederlandstalige onderwijs- en vormingsaanbod voort, in nauwe samenwerking met de Brusselse verstrekkers, de ondersteunende partners en indien mogelijk de werkgevers.

In overleg met de sector wordt verder gekeken naar de mogelijkheden om het aanbod van het tweedekansonderwijs te optimaliseren.

1.5.5 Brede leerkansen

Brede leerkansen bieden in functie van een brede ontwikkeling van leerlingen is een prioritair speerpunt van het onderwijsbeleid van de VGC. Leerlingen, studenten en cursisten moeten alle kansen krijgen om hun talenten te ontwikkelen en hun kennis en vaardigheden te ontplooiën in zeer diverse contexten. Onderwijs kan dat echter niet alleen. De eerste stap om die doelstelling te realiseren bestaat uit het ontwikkelen van een concept van waaruit dwarsverbanden worden gelegd met andere beleidsdomeinen. Het College maakt zich sterk voor een dynamisch beleid dat zich richt op het verbeteren van kansen voor kinderen en jongeren in deze stad en wil daarom de brede school een stevige impuls geven.

De transversale doelstelling die voorop staat, is het **aanbieden van geïntegreerde voorzieningen op het vlak van onderwijs, welzijn en cultuur**, met aandacht voor de sociale cohesie en burgerschap. De strategische en operationele doelstellingen met betrekking tot dit thema zullen eveneens opgenomen worden in de beleidsnota 'stedelijk beleid'. Er zal een inhoudelijk, organisatorisch en financieel kader worden uitgewerkt, waarbij de mogelijkheden over de verschillende beleidsdomeinen heen worden verkend. Op basis van een gedragen visie en een transparant kader zullen er concrete acties worden opgezet, waarbij wordt gestreefd naar meer afstemming in functie van maximaal rendement, waarbij het huidige aanbod toegankelijker wordt gemaakt, de beschikbare infrastructuur beter benut en tekorten in het bestaande aanbod opgevangen, dit alles binnen een coherent subsidie- en communicatiebeleid.

De nadruk van het partnerschap komt te liggen op kwaliteit, op het creëren van ruimte om te groeien, op een goede organisatie en herkenbaarheid van het netwerk en op het bewerkstelligen van langdurige resultaten. In het kader van onderwijs zal de **professionalisering en versterking van de naschoolse opvang** worden onderzocht. Hierbij staat de pedagogische afstemming en de samenwerking met de school en de leerkrachten centraal. Er zal gestreefd worden naar meer educatieve samenhang van activiteiten, naar een grotere betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun kind, zodat deze betere kansen op ontwikkeling krijgen en zodat ze zich beter integreren in de buurt.

Eén van de andere belangrijke hefbomen in het kader van de brede school is het verhogen van het **multifunctioneel gebruik van bestaande en nieuw te bouwen gemeenschapsinfrastructuur**. De uitdaging zal zijn om alle betrokkenen met een brede blik te laten kijken naar de ruime gebruiksmogelijkheden en hierdoor een meerwaarde te creëren voor kinderen, jongeren en buurt. Schoolgebouwen spelen hierin een belangrijke rol.

Brede ontwikkeling van kennis, vaardigheden en talenten stopt niet aan het einde van het secundair onderwijs. Ook voor +18-jarigen moeten kansen worden voorzien om **levenslang en levensbreed te leren** via het aanbieden van vormingen, beroepsopleidingen en specifieke onderwijsprojecten.

1.6 Operationele doelstellingen Vorming

1.6.1 Bekendmaking van en toeleiding naar het Nederlandstalige opleidingsaanbod

De bevoegdheden van de VGC omtrent Opleiding en Vorming zijn **aanvullend** bij die van de Vlaamse Gemeenschap. Het Nederlandstalige aanbod beroepsopleiding in het Brusselse hoofdstedelijke gewest wordt immers in eerste instantie georganiseerd door de Vlaamse Gemeenschap. Vanuit de VGC wordt voorzien in een aanvullende ondersteuning, die bijdraagt tot de verbetering van de professionele mogelijkheden van risicogroepen. Het accent wordt gelegd op de specifieke **toepassing in Brussel, op innovatie en duurzame ontwikkeling**.

In samenwerking met de drie Brusselse werkwinkels en vzw Tracé Brussel neemt de VGC acties voor de **promotie** van het Brussels Nederlandstalig **opleidingsaanbod**. Dat gebeurt concreet via de uitgave van een gids en de cofinanciering van een beurs voor opleiding en werkervaring. Er zullen bijkomende inspanningen worden geleverd voor de bekendmaking van deze instrumenten bij organisaties uit **andere sectoren** die ook in contact komen met specifieke risicowerkzoekenden (bijvoorbeeld in het jeugd- en welzijnswerk), zodat die eveneens voldoende ingelicht zijn over de plaatsen waar men terecht kan voor meer informatie of begeleiding op het vlak van werk en opleiding. De VGC blijft de focus leggen op het **bereik van de meest kwetsbare groepen** en op hun actieve toeleiding naar de bestaande reguliere diensten.

Concrete acties zijn:

- update van de gids 'Schakels naar Werk' en 'Plan naar werk';
- organisatie van een opleidingsbeurs. Vanaf 2010 wordt de beurs verruimd met het Brusselse Nederlandstalige werkervaringsaanbod;
- bijzondere aandacht voor gerichte campagnes voor bijzondere doelgroepen, nieuwe punctuele acties van promotie en toeleiding van specifieke doelgroepen naar het Nederlandstalige opleidingsaanbod;
- opmaak van een communicatieplan om meer organisaties die in contact komen met kansengroepen wegwijs te maken en informatie te verschaffen over opleiding en tewerkstelling, in het bijzonder de jeugd- en welzijnssector;
- verankeren van de opgebouwde expertise inzake participatie van minderheden aan opleiding en tewerkstelling. Voorstel van bijsturing en onderzoek naar afstemming met de toeleidingsprojecten van de verschillende allochtone zelforganisaties.

1.6.2 Ondersteuning van kwalitatieve opleidings- en werkervaringstrajecten

De VGC biedt aanvullende ondersteuning aan opleidingsprojecten of werkervaringsprojecten die gekoppeld zijn aan een opleiding of leertraject. Prioriteit wordt gegeven aan projecten die leiden tot tewerkstelling in **knelpuntberoepen**, met een dienstverlening die aansluit bij de **gemeenschapsbevoegdheden** (bijvoorbeeld projecten in de sector 'zorg') of bij het **VGC-netwerk** (bijvoorbeeld projecten in de sector 'bouw', die zorgen voor renovatie van scholen) en toegankelijk zijn voor risicowerkzoekenden.

Voor deze krachtlijn worden voornamelijk stedenfondsmiddelen ingezet. In de beleidsovereenkomst 2008-13 die hiervoor werd afgesloten met de Vlaamse Gemeenschap wordt onder SD3-OD5⁶ prioriteit gegeven aan projecten in de sectoren bouw, zorg en horeca. In 2010 en 2013 wordt het huidige Stedenfondsprogramma geëvalueerd en vanaf 2014 zal een nieuwe beleidsovereenkomst worden afgesloten. In dat kader zal rekening worden gehouden met de nieuwe strategische en operationele doelstellingen.

Arbeidszorg behoort in strikte zin niet tot het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Deze werkvormen zijn echter in Brussel noodzakelijk als we willen vermijden dat personen, ondanks hun fysieke, psychische of sociale beperking, (te vroeg) terechtkomen in een doorstromingstraject, waar ze verondersteld worden om op korte termijn door te stromen naar de reguliere arbeidsmarkt.

⁶ SD: strategische doelstelling, OD: operationele doelstelling.

Concrete acties zijn:

- meewerken aan de verdere uitbouw van het vormings- en opleidingsaanbod via aanvullende ondersteuning van projecten en trajecten die zo goed mogelijk aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt;
- stimuleren van samenwerking en interactie tussen relevante actoren (binnen één welbepaalde sector), ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op de ontwikkeling en de verspreiding van de kennis en expertise; versterken van bestaande en nieuwe netwerken en streven naar structurele verankering van de bestaande initiatieven en praktijken;
- onderzoek naar de wijze waarop sociale tewerkstellingsprojecten in overeenstemming kunnen worden gebracht met nieuwe dienstverlening/noden die zich in het kader van de bevoegdheden van de VGC aandienen, de afstemming ervan op de eigen VGC-diensten en (indien haalbaar) de opstart van initiatieven zoals bijvoorbeeld een eigen VGC-kinderopvang, uitbouw van een bedrijfsrestaurant, ondersteuning van facilitair beheer in het kader van brede school en bij uitbreiding van VGC-infrastructuur.

1.6.3 Bevordering van taalvaardigheidstraining op de opleidings- en werkvloer

Taal vormt een cruciale factor in de zoektocht naar werk. Taalvaardigheidstraining van de deelnemers aan de opleidings- en werkervaringsprojecten blijft dan ook een centraal aandachtspunt binnen dit werkveld.

De VGC garandeert de verdere ondersteuning van het **taalbeleid** van de opleidings- en werkervaringspartners, van de centra voor Deeltijds Leren en (vanaf 2010) ook van de Centra voor Volwassenenonderwijs via een vast samenwerkingsverband met het Huis van het Nederlands. Het kader voor het taalbeleid van de organisaties die werken met volwassenen werd duidelijk gemaakt in de **visietekst 'Nederlands als omgangstaal voor volwassenen'**. Deze visietekst zal verder worden uitgewerkt en verfijnd voor het werkveld OTW, rekening houdende met de opmerkingen die het werkveld formuleerde.

Ook na de **taalvaardigheidstraining** en de eerder 'formele' leermomenten op de opleidings- en werkvloer, is het noodzakelijk dat deelnemers/cursisten het Nederlands kunnen en durven oefenen. Voor het organiseren van deze 'informele' **taaloefenmomenten** heeft de VGC een vaste samenwerking met vzw Bru-taal.

Concrete acties zijn:

- verdere uitbouw van de samenwerking met het Huis van het Nederlands voor de ondersteuning van het taalbeleid van opleidings- en werkervaringsinitiatieven, Centra Leren en Werken, en Centra voor Volwassenenonderwijs, geconcretiseerd in een duurzame overeenkomst met resultaatsverbintenissen;
- verdere uitbouw van de samenwerking met de vzw Bru-taal voor het organiseren van taaloefenmomenten, geconcretiseerd in een duurzame overeenkomst met resultaatsverbintenissen; uitwerking van een aangepast monitoringsysteem voor deze activiteiten, met specifieke aandacht voor de doorstroom van de deelnemers naar het netwerk van Nederlandstalige organisaties in Brussel; onderzoek naar de mogelijkheden om taaloefenmomenten ruimer bekend te maken en om een dergelijke werking te ontplooien binnen bedrijven;
- verfijning van de visietekst 'Nederlands als omgangstaal voor volwassenen' in het kader van opleiding en tewerkstelling, betere en ruimere bekendmaking van het belang van taalvaardigheidstraining en taaloefenmomenten voor deelnemers aan inschakelingsprojecten; ondersteuning van de verdere implementatie van de visietekst in het werkveld.

1.6.4 Bevordering van de deskundigheid van instructeurs en begeleiders

De VGC voorziet ruimte en middelen voor het **uitwerken van specifieke werkinstrumenten, vorming of andere ondersteuning van instructeurs en begeleiders** bij het uitvoeren van hun opdracht in het kader van de herinschakeling van kansengroepen. Concreet kan het bijvoorbeeld over studiedagen gaan, over de oprichting

van specifieke werkgroepen voor de overdracht van opgebouwde expertise, of de ontwikkeling van nieuw materiaal.

1.6.5 Versterking partnerschap onderwijs, opleiding en arbeidsmarkt

De VGC wil mee inspanningen leveren om de **kloof tussen onderwijs, opleiding en arbeidsmarkt te dichten**. Deze uitdaging overstijgt echter ruimschoots de mogelijkheden van het beleidsveld van de VGC en vraagt om nauwe samenwerking met andere overheden: in eerste instantie samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap (onderwijs en opleiding), maar ook met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (werk). Ook uitwisseling met CoCoF, andere grootsteden als Antwerpen en Gent en het beroep doen op de Europese structuurfondsen zijn belangrijke sleutelementen om deze doelstelling te verwezenlijken.

Concrete acties zijn:

- monitoring van de verschillende componenten van het traject Leren en Werken (persoonlijke ontwikkelingstrajecten, voortrajecten, brugprojecten, arbeidsdeelname) in functie van een eventuele aanvullende ondersteuning van de VGC. Er zal daarbij worden nagegaan welke duidelijke en meetbare doelstellingen worden vooropgesteld en of deze worden behaald. Het nieuw opgerichte Regionaal Overlegplatform (ROP) zal als klankbord worden gebruikt om de voorstellen af te toetsen;
- uitbreiding en versterking van de initiatieven die gericht zijn op een vlotte doorstroom van onderwijs naar het beroepsleven; onderzoek naar de mogelijkheden om een werking uit te bouwen die voorziet in kwaliteitsvolle stageplaatsen en vakantiejobs waardoor jongeren ontbrekende competenties kunnen verwerven en een beter zicht krijgen op hun positie op de arbeidsmarkt;
- verder werken aan afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt, in samenwerking met het BNCTO, de inschakelingssector en de onderwijsinstellingen door bijvoorbeeld de uitwisseling van expertise, het gedeelde gebruik van infrastructuur en materialen, gezamenlijke vormingen, actieve deelname van verschillende actoren aan de beurs voor opleiding en werkervaring en de studiekeuzebeurs, het onderzoek naar het beroepenhuis.

DEEL 2. DE VGC ALS INRICHTENDE MACHT

2.1 Inleiding

Bij de splitsing van de provincie Brabant op 1 januari 1995 werd de VGC **inrichtende macht** van de volgende onderwijsinstellingen in het Brusselse hoofdstedelijke gewest:

ELISHOUT, SCHOOL VOOR VOEDING

(Elishout-COOVI-campus in Anderlecht)

BSO/TSO met opleidingen Bakkerij, Slagerij, Hotel, en Plant, Dier en Milieu

CVO ELISHOUT-COOVI

(Elishout-COOVI-campus in Anderlecht)

Centrum voor Volwassenenonderwijs met ruim aanbod aan praktische opleidingen die gericht zijn op tewerkstelling: opleidingen GPB, Cosmetische Wetenschappen, Toeristische Gidsen, Openbare Besturen, Bedrijfsbeheer, Fotografie, Biochemie, Farmaceutisch Technisch Assistent, Hotelbedrijf, Slagerij, (Banket)bakkerij, Bloementeel en Bloemschikken, Boomverzorging en Tuinbouw, Hotel- en cateringmanagement

ELISHOUT, VERBLIJF VOOR JONGEREN

(Elishout-COOVI-campus in Anderlecht)

Autonoom internaat voor leerlingen uit het lager en secundair onderwijs met focus op leerlingen Elishout, school voor voeding

KASTERLINDEN, SCHOOL VOOR KINDEREN MET GEHOOR- OF GEZICHTSPROBLEMEN

(Kasterlinden-campus in Sint-Agatha-Berchem)

Buitengewoon basisonderwijs (kleuter- en lager onderwijs) voor types 6 en 7 (visus, auditief, taal- en spraakstoornis, autismespectrumstoornissen) en aanbieder van GON-begeleiding voor deze types

KASTERLINDEN, SCHOOL VOOR JONGEREN MET GEHOOR- OF GEZICHTSPROBLEMEN

(Kasterlinden-campus in Sint-Agatha-Berchem)

Buitengewoon secundair onderwijs voor types 6 en 7 (visus, auditief, taal- en spraakstoornis, autismespectrumstoornissen) en aanbieder van GON-begeleiding voor deze types. Opleidingsvorm 3 (gewoon leef- en werkmilieu) en opleidingsvorm 2 (beschermde leef- en werkmilieu) met opleidingen Handel, Grootkeuken en (Hoek)lasser

KASTERLINDEN, VERBLIJF VOOR JONGEREN

(Kasterlinden-campus in Sint-Agatha-Berchem)

Autonoom internaat (vestigingsplaats van Elishout, verblijf voor jongeren) voor leerlingen uit het buitengewoon lager en secundair onderwijs types 6 en 7 (visus, auditief, taal- en spraakstoornis, autismespectrumstoornissen)

ZAVELD DAL, SCHOOL VOOR AANGEPAST BEROEPSONDERWIJS

(Brussel-centrum)

Buitengewoon secundair onderwijs voor types 1, 3 en 4 (licht mentale handicap, karakteriële stoornis en fysieke handicap). Opleidingsvorm 3 (gewoon leef- en werkmilieu) met opleidingen Onderhoudshulp, Loodgieter en Boekbinder

CLB VAN DE VGC

(Technologiestraat, Sint-Agatha-Berchem)

Centrum voor Leerlingenbegeleiding, dat begeleiding biedt aan scholen in Brussel en Vlaams-Brabant.

Deze onderwijsinstellingen bieden opleidingen aan die in de meeste gevallen **uniek** zijn in de bredere Brusselse regio. De VGC voorziet zo in een aanbod dat niet door de andere onderwijsnetten wordt ingericht en vult op die manier een **'blinde vlek'** in het onderwijsaanbod in.

Als inrichtende macht wil de VGC kwalitatief onderwijs blijven organiseren dat expliciet aandacht heeft voor de **Brusselse context en het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt van specifieke doelgroepen**. De VGC ondersteunt en stimuleert de verschillende schoolteams van de eigen onderwijsinstellingen om zo de uitdagingen van onderwijs in onze hoofdstad ten volle aan te kunnen gaan en kwaliteitsvol onderwijs in een Brusselse context te blijven aanbieden.

Binnen de eigen onderwijsinstellingen zijn er zo'n 500 personeelsleden - hoofdzakelijk leerkrachten - aan de slag.

2.2 Omgevingsanalyse

Een belangrijke indicator om na te gaan of de onderwijsinstellingen van de VGC effectief kwaliteitsvol onderwijs aanbieden, is een analyse van de leerlingen, cursisten, internen of scholen die zich tot de VGC-onderwijsinstellingen richten.

2.2.1 Evolutie aantallen

De tijd dat Elishout, school voor voeding, jaar na jaar geconfronteerd werd met dalende leerlingenaantallen, is voorbij (zie tabel 14). De laatste twee jaar lijkt een **remonte ingezet** (278 leerlingen dit schooljaar tegenover 264 in het schooljaar 2007-2008).

Stijgende leerlingenaantallen zijn er ook – en eigenlijk vooral – te noteren bij de instellingen voor buitengewoon onderwijs. Zowel Zaveldal als Kasterlinden hebben hun **maximumcapaciteit bereikt**. Zaveldal ging in vijf jaar tijd van 52 naar exact 100 leerlingen, Kasterlinden BuSO van 43 naar 85 en Kasterlinden BuBao van 85 naar 152. Uit de stijgende leerlingenaantallen, maar ook uit de explosieve toename van het aantal GON-leerlingen van Kasterlinden, blijkt duidelijk de expertise van het buitengewoon onderwijs van de VGC.

Zowel Kasterlinden als Elishout beschikken over een eigen internaat, waarvan de capaciteit optimaal wordt benut.

Bij het CVO Elishout is er sprake van **stabiliteit**, met een licht stijgende tendens. Sinds het schooljaar 2007-2008 schommelt het aantal individuele cursisten rond het cijfer van 1.600, en het aantal inschrijvingen rond de 3.000 (septembercijfers). Aangezien veel cursisten inschrijven voor meerdere opleidingen, is het meer indicatief om te kijken naar het cijfer 'lesurencursist'. Ook deze indicator duidt op stabiliteit. Sinds het schooljaar 2003-2004 schommelt het aantal lesurencursist tussen de 365.000 en 405.000.

Het Centrum voor Leerlingenbegeleiding van de VGC bereikt, volgens de telling van oktober 2009, 17.422 leerlingen verspreid over 75 scholen uit verschillende netten, waarvan 53% uit Brussel.

2.2.2 Evolutie samenstelling

Naast deze algemene stijging de voorbije jaren, zien we ook de samenstelling van het publiek van de verschillende instellingen evolueren. Opvallend is de **verbrusseling** van de Elishout-instellingen. De secundaire school ging van 18% Brusselse leerlingen in het schooljaar 2000-2001 naar 45% in het schooljaar 2009-10. Ook bij het CVO is er in quasi alle afdelingen een duidelijke stijging van het aantal Brusselse cursisten. In het schooljaar 2009-2010 komen 20% van alle cursisten uit Brussel.

De verbrusseling van de scholen brengt een **interculturalisering** met zich mee. Bij Elishout, school voor voeding, heeft 57% van de leerlingen dit schooljaar een andere moedertaal dan het Nederlands. Bij Zaveldal is dat zelfs 99%. Omgaan met deze toenemende diversiteit is nog steeds een belangrijke uitdaging voor de eigen onderwijsinstellingen.

In CVO Elishout-COOVI stijgt het aantal cursisten in opleidingen die in **samenwerking met de VDAB** worden georganiseerd en die specifiek toeleiden naar werk. Door deze opleidingen kunnen werkzoekenden na hun opleidingstraject aan de slag in de horecasector, als farmaceutisch technisch assistent of als leerkracht. Dit schooljaar volgen in totaal 98 cursisten van de VDAB een dergelijke opleiding.

2.3 Strategische doelstellingen

De eigen onderwijsinstellingen nemen een belangrijke rol op in de complexe maatschappelijke realiteit in Brussel. Met hun aanbod bieden zij mee een antwoord op de complexe problemen die er vandaag binnen onze grootstedelijke samenleving bestaan. Kwaliteitsvol onderwijs zorgt dat jongeren en volwassenen optimaal gebruik kunnen maken van de kansen die de maatschappij hen biedt. Dit brengt echter een aantal uitdagingen met zich mee. Samen leven en samen leren is niet steeds evident in een context van mensen met zeer diverse culturele, sociale en economische achtergronden. Als de nodige inspanningen geleverd worden en de juiste instrumenten ontwikkeld worden kan dit echter voor elke betrokkene een meerwaarde bieden. Het leveren van deze inspanningen en het ontwikkelen van deze instrumenten is de uitdaging waar de VGC-onderwijsinstellingen in deze legislatuur mee te maken krijgen.

Om deze uitdagingen aan te gaan en de kwaliteit van het onderwijs binnen onze instellingen te behouden is het essentieel om het **beleidsvoerend vermogen binnen onze instellingen te vergroten**. De scholen staan hier echter niet alleen in. Door de onderlinge samenwerking te versterken en verder een netwerk uit te bouwen binnen de Brusselse samenleving kan men expertise uitwisselen en gezamenlijke inspanningen leveren. Vanuit de inrichtende macht voorzien we in een eigentijdse infrastructuur waarin in optimale omstandigheden onderwijs kan worden aangeboden.

De VGC-onderwijsinstellingen zorgen ervoor dat de capaciteit optimaal wordt benut. Om jongeren en volwassenen, in het bijzondere deze in Brussel, op de hoogte te brengen van de kansen die dergelijke opleidingen hen bieden, dient elke VGC-onderwijsinstelling gericht te communiceren met zijn doelpubliek.

2.4 Operationele doelstellingen

2.4.1 Opnemen van verantwoordelijkheid in Brussel

De VGC zal haar verantwoordelijkheid als inrichtende macht van haar onderwijsinstellingen ten volle opnemen en binnen haar onderwijsinstellingen voorzien in **kwaliteitsvol onderwijs op maat van Brussel**. Een essentieel element hierin is het voortdurend **afstemmen** van de vaak binnen Brussel unieke opleidingen **op de (Brusselse) arbeidsmarkt**. Jongeren en volwassenen, los van hun achtergrond, een opleiding bieden die hun kansen op tewerkstelling vergroot, biedt mede een antwoord op de complexe maatschappelijke problematiek in het Brusselse hoofdstedelijke gewest.

Concrete acties zijn:

- uitbouwen van het project 'arbeidstrajectbegeleiding' in het buitengewoon onderwijs (Zaveldal en Kasterlinden);
- de opleidingen van CVO Elishout verder afstemmen op de arbeidsmarkt, zowel door het reguliere opleidingsaanbod meer toe te spitsen op de Brusselse context als door het inrichten van cursussen in samenwerking met de VDAB, die specifiek gericht zijn op instroom naar de arbeidsmarkt;
- heroriënteren van de opleiding tuinbouw van Elishout, school voor voeding, op de Brusselse context;
- realisatie van het masterplan voor Elishout;
- expertise binnen de Brusselse context uitbouwen en ter beschikking stellen van de sector.

2.4.2 Efficiënt en effectief beheer van de eigen onderwijsinstellingen

Om de eigen onderwijsinstellingen verder te profileren als Brusselse scholen die kwaliteitsvol basis-, secundair en volwassenenonderwijs bieden aan hun specifieke doelgroepen, hebben ze nood aan een **professioneel kader en een efficiënte organisatiestructuur**, onder andere voor wat betreft personeelsbeleid, organisatieontwikkeling en financieel beleid.

Concrete acties zijn:

- opmaak van een personeelsplan voor de eigen onderwijsinstellingen;
- reorganisatie en rationalisering van diensten en deelwerkingen van de eigen onderwijsinstellingen, gekoppeld aan het personeelsplan;
- vereenvoudigen en uniform maken van processen en procedures, onder meer in functie van het verhogen van het beleidsvoerend vermogen van de eigen onderwijsinstellingen (subsidiariteit);
- aanpassen van de begrotings- en financiële architectuur gericht op flexibele procedures, kostenefficiëntie en kostenanalyse, mogelijkheden maximaliseren door realisatie van een doelmatige inzet van middelen;
- in het kader van het voorgaande de erkenning van Kasterlinden, verblijf voor jongeren, als medisch-pedagogisch instituut verder onderzoeken als bijkomend subsidiëringskanaal.

2.4.3 Uitbouwen van sterke partnerschappen

De eigen onderwijsinstellingen spelen eveneens een belangrijke maatschappelijke rol in het Brusselse landschap. Zij staan echter niet alleen om de verwachtingen die vanuit de samenleving op hen afkomen tot een goed einde te brengen. De **onderlinge samenwerking tussen de verschillende scholen en de uitbouw van sterke partnerschappen** met socio-economische, wetenschappelijke en culturele organisaties en instellingen dient bij te dragen tot een toename van expertise op dat vlak. Het moet de betrachting zijn om door meer samenwerking en partnerschap te evolueren naar echte 'expertisenetwerken'.

Concrete acties zijn:

- uitwisseling van expertise met Brusselse en andere actoren door eigen kennis ter beschikking te stellen, projectmatig samen te werken en structurele samenwerkingsverbanden te sluiten;
- samenwerking met CoCoF binnen de verschillende campussen op pedagogisch en organisatorisch vlak;
- wetenschappelijke ondersteuning bicultureel-bilinguaal project Kasterlinden;
- wetenschappelijke ondersteuning LSCI-methode Zaveldal (Life Space Crisis Intervention);
- afstemming van de werking Elishout, verblijf voor jongeren op Elishout, school voor voeding;
- samenwerking Elishout-instellingen met Brusselse horeca, werkgeversorganisaties, sociale partners en Actiris/VDAB met het oog op een verdere afstemming van de opleidingen op de arbeidsmarkt.

2.4.4 Uitbouwen van eigentijdse campussen

Om zich in ideale omstandigheden aan de pedagogische kerntaak te kunnen wijden, is een **eigentijdse infrastructuur en uitrusting** onontbeerlijk.

Concrete acties zijn:

- realiseren van het bouwproject Elishout-COOVI-campus en de ingebruikname van nieuwe en vernieuwde infrastructuur;
- realisatie van de eerste fases van het bouwproject campus Kasterlinden;
- opstarten van de gesprekken met de CoCoF voor de splitsing van de campus Zaveldal en onderzoek naar de toekomstige huisvesting van Zaveldal;
- uitwerken van het infrastructureel plan in functie van de optimale benutting van de bestaande capaciteit;
- hierbij ondermeer onderzoek voeren naar de toekomstige optimale benutting van de campus Nellie Melba en de Hoeve op de Elishout-COOVI-campus;
- onderzoek van formules van alternatieve, aanvullende financiering in samenwerking met de privésector.

2.4.5 Voeren van een gericht communicatie- en promotiebeleid

Hoe verschillend de scholen ook zijn en hoe verschillend ze ook moeten blijven, toch is het noodzakelijk dat er werk wordt gemaakt van een **gericht communicatie- en promotiebeleid** met duidelijke profilering naar de verschillende doelgroepen en dat, waar mogelijk, gezamenlijk wordt gevoerd of beter op elkaar wordt afgestemd.

Concrete acties zijn:

- De uitgangspunten zullen geconcretiseerd worden in een communicatieplan op basis waarvan communicatiedragers kunnen worden aangepast en nieuwe worden ontwikkeld.
- CVO Elishout en Elishout, school voor voeding, besteden extra aandacht aan het Brusselse doelpubliek en bouwen doelgericht een netwerk uit binnen de sectoren waar hun afgestudeerden tewerkgesteld kunnen worden.
- De scholen buitengewoon onderwijs profileren hun expertise binnen het brede werkveld dat met hun specifieke doelgroepen te maken krijgt.
- Voor de secundaire scholen en CVO Elishout COOVI wordt gewerkt aan een wederzijdse communicatie met het werkveld om een doorstroom te verzekeren en opleidingen op de arbeidsmarkt te blijven afstemmen.
- Om de expertise van het CLB ter beschikking te stellen van de sector, zal haar herkenbaarheid en digitale bereikbaarheid als instelling worden vergroot.

Bijlage

Tabel 1. Spreiding van de Nederlandstalige scholen in Brussel naar vestigingsplaats en (deel)gemeente in het schooljaar 2008-2009 (Bron: Vlaamse Gemeenschapscommissie, februari-telling 2009)

	BaO	SO
Anderlecht	32	13
Brussel	9	6
Brussel (Haren)	2	
Brussel (Laken)	14	8
Brussel (Neder-over-Heembeek)	6	1
Elsene	5	
Etterbeek	6	1
Evere	6	2
Ganshoren	6	
Jette	14	3
Koekelberg	3	1
Oudergem	5	1
Schaarbeek	10	2
Sint-Agatha-Berchem	8	2
Sint-Gillis	3	
Sint-Jans-Molenbeek	17	1
Sint-Joost-ten-Node	2	
Sint-Lambrechts-Woluwe	10	5
Sint-Pieters-Woluwe	8	
Ukkel	7	2
Vorst	5	
Watermaal-Bosvoorde	3	
Totaal	181	48

Tabel 2. Bezettingsgraad in het Brussels Nederlandstalig kleuteronderwijs per geboortjaar in 2008 (Bron: Janssens R., Onderzoek naar de capaciteit van het Nederlandstalig basisonderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, BRIO, 2009)

	Bezettingsgraad
Geboren 2006	89,00%
Geboren 2005	101,10%
Geboren 2004	94,30%
Geboren 2003	94,30%
Totaal	98,60%

Tabel 3. Bezettingsgraad in het Brussels Nederlandstalig lager onderwijs per leerjaar in 2008 (Bron: Janssens R., Onderzoek naar de capaciteit van het Nederlandstalig basisonderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, BRIO, 2009)

	Bezettingsgraad
1° leerjaar	96,50%
2° leerjaar	92,10%
3° leerjaar	89,70%
4° leerjaar	83,00%
5° leerjaar	77,70%
6° leerjaar	72,90%
Totaal	85,80%

Tabel 4. Evolutie van de schoolbevolking in het Brussels Nederlandstalig kleuteronderwijs van 1979-1980 tot 2008-2009 naar aantal, woonplaats, thuistaal en culturele achtergrond (Bron: Vlaamse Gemeenschapscommissie, februari-tellingen)

	Totaal	Woonplaats		Thuistaal⁷				Culturele achtergrond	
		binnen Brussel	buiten Brussel	HN	TG	HF	HA	westers	niet-westers
1979-1980	4347	75%	25%	72%	18%	6%	5%	93%	7%
1984-1985	5906	77%	23%	48%	25%	16%	10%	88%	12%
1989-1990	6540	80%	20%	37%	30%	22%	11%	84%	16%
1994-1995	8471	80%	20%	24%	29%	29%	19%	70%	30%
1999-2000	9750	82%	18%	16%	22%	35%	26%	59%	41%
2004-2005	10763	87%	13%	11%	20%	35%	35%	50%	50%
2005-2006	10976	87%	13%	10%	20%	27%	43%	48%	52%
2006-2007	11121	88%	12%	10%	20%	29%	41%	49%	51%
2007-2008	11173	89%	11%	10%	25%	32%	33%	49%	51%
2008-2009	11430	89%	11%	10%	25%	32%	33%	47%	53%

⁷ HN = Homogeen Nederlandstalig: de ouder(s) van de leerling is/zijn (beiden) Nederlandstalig.

TG = Taalgemengd: Nederlands + andere taal: de leerling kan in het gezin terecht bij een ouder van wie de moedertaal het Nederlands is.

HF = Homogeen Franstalig: de ouder(s) van de leerling is/zijn (beide) Franstalig.

HA = Homogeen anderstalig en taalgemengd anderstalig: zowel het Frans als een andere taal (niet het Nederlands) worden gesproken in het gezin van de leerling OF er wordt thuis bij de leerling Nederlands noch Frans gesproken.

Tabel 5. Evolutie van de schoolbevolking in het Brussels Nederlandstalig lager onderwijs van 1979-1980 tot 2008-2009 naar aantal, woonplaats, thuistaal en culturele achtergrond (Bron: Vlaamse Gemeenschapscommissie, februaritellingen)

	Totaal	Woonplaats		Thuistaal ⁸				Culturele achtergrond ⁹	
		binnen Brussel	buiten Brussel	HN	TG	HF	HA	westers	niet-westers
1979-1980	8946	67%	33%	86%	10%	2%	2%	96%	4%
1984-1985	8015	66%	34%	70%	18%	7%	5%	93%	7%
1989-1990	9312	68%	32%	54%	26%	13%	7%	90%	10%
1994-1995	9409	71%	29%	35%	30%	22%	12%	81%	19%
1999-2000	11439	75%	25%	25%	27%	28%	20%	67%	33%
2004-2005	12644	82%	18%	15%	23%	31%	30%	59%	41%
2005-2006	13002	82%	18%	14%	23%	26%	37%	56%	44%
2006-2007	13301	81%	19%	14%	21%	28%	37%	54%	46%
2007-2008	13488	80%	20%	14%	25%	30%	31%	54%	46%
2008-2009	13680	83%	17%	12%	25%	33%	31%	53%	47%

Tabel 6. Evolutie van de schoolbevolking in het Brussels Nederlandstalig secundair onderwijs van 1979-1980 tot 2008-2009 naar aantal, woonplaats, thuistaal en culturele achtergrond. (Bron: Vlaamse Gemeenschapscommissie, februaritellingen).

	Totaal	Woonplaats		Thuistaal ¹⁰				Culturele achtergrond	
		Binnen Brussel	Buiten Brussel	HN	TG	HF	HA	Westers	Niet-Westers
1991-1992	12967	34%	66%	77%	17%	4%	3%	95%	5%
1996-1997	11983	37%	63%	68%	19%	9%	5%	93%	7%
2001-2002	11396	44%	56%	49%	27%	13%	11%	78%	22%
2002-2003	11622	48%	52%	43%	30%	13%	14%	82%	18%
2003-2004	11778	46%	54%	41%	28%	15%	16%	81%	19%
2004-2005	11948	50%	50%	39%	28%	17%	17%	76%	24%
2005-2006	12185	51%	49%	37%	26%	17%	20%	75%	25%
2006-2007	12457	54%	46%	34%	28%	18%	21%	71%	29%
2007-2008	12402	55%	45%	34%	24%	21%	21%	66%	34%
2008-2009	12357	56%	44%	31%	25%	21%	22%	67%	33%

⁸ idem

⁹ 'Een leerling met een niet-westerse culturele achtergrond is een leerling van wie de ouders en/of de grootouders afkomstig zijn uit een niet-westers land.' Dit is echter geen sluitende definitie. De uiteindelijke interpretatie van deze vraag laten we dan ook over aan de schooldirectie.

¹⁰ idem

Tabel 7. Evolutie van de schoolbevolking in het Brussels Nederlandstalig secundair onderwijs van 1992-1993 tot 2008-2009 naar aantal, graad en onderwijsvorm (Bron: Vlaamse Gemeenschapscommissie, februaritellingen)

	Totaal	Eerste graad		Onderwijsvorm			
		1e graad A	1e graad B	ASO	TSO	BSO	KSO
1992-1993	12323	90%	10%	54%	21%	19%	6%
1996-1997	11983	89%	11%	56%	20%	17%	7%
2001-2002	11396	87%	13%	58%	19%	18%	6%
2002-2003	11622	87%	13%	58%	18%	18%	6%
2003-2004	11778	88%	12%	58%	17%	19%	6%
2004-2005	11948	88%	12%	58%	17%	19%	6%
2005-2006	12185	86%	14%	58%	16%	19%	7%
2006-2007	12457	87%	13%	57%	16%	20%	6%
2007-2008	12402	87%	13%	56%	15%	21%	7%
2008-2009	12357	85%	15%	57%	16%	20%	8%

Tabel 8. Evolutie van de schoolbevolking in het Brussels Nederlandstalig buitengewoon onderwijs van 2006-2007 tot 2008-2009 naar aantal en onderwijsniveau (Bron: Vlaamse Gemeenschapscommissie, februaritellingen)

	BKO	BLO	BuSO
2006-2007	124	549	510
2007-2008	137	588	565
2008-2009	123	599	601

Tabel 9. Aantal hardnekkige spijbelaars in Vlaanderen en in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel in 2006-2007 (Bron: Vlaamse Gemeenschap, Ministerie van Onderwijs en Vorming)

Woonplaats	Verstedelingsgraad	Aantal meldingen	% van schoolbevolking
Vlaams gewest	grootsteden	1237	3.1
	regionale centrumsteden	733	1.5
	kleine steden	971	1.1
	stedelijke rand	425	0.8
	overgangsgebied	704	0.7
	platteland	425	0.6
Brussels hoofdstedelijk gewest		195	2.6
Andere		45	1.3
Totaal		4771	1.2

Tabel 10. Evolutie van het aantal studenten in het Brussels Nederlandstalig Hoger Onderwijs (Bron: Vlaamse Gemeenschap, Ministerie van Onderwijs en Vorming)

	2001-02	2003-04	2005-06	2007-08	2009-10
HUB-EHSAL ¹¹	4453	4022	3742	3881	4.990
Erasmushogeschool Brussel	4069	4279	4437	4434	4.660
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	849	876	798	855	734
Hogeschool voor Wetenschap en Kunst ¹²	5392	6186	5538	5899	4.434
HUB-KUBrussel	599	603	548	259	29
Vrije Universiteit Brussel	8328	8290	7943	7478	8.031
Totaal	23690	24256	23006	22806	22878

Tabel 11. Evolutie van het aantal leerlingen in het Brussels Nederlandstalig deeltijds kunstonderwijs. (Bron: Vlaamse Gemeenschap, Ministerie van Onderwijs en Vorming)

	beeldende kunst	muziek, woordkunst en dans	Totaal
2004-2005	1353	3717	5070
2005-2006	1407	3936	5343
2006-2007	1355	3840	5195
2007-2008	1324	4137	5461
2008-2009	1289	4008	5297

¹¹ EHSAL-Europese Hogeschool Brussel heeft een aantal opleidingen van de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst overgenomen. Dit verklaart de stijging en daling van het aantal inschrijvingen aan deze instellingen tussen 2007-2008 en 2008-2009.

¹² idem

Tabel 12. Evolutie van het aantal 'lesurencursist' (LUC) per studiegebied in het Brussels Nederlandstalig volwassenenonderwijs (CVO's) (Bron: Brussels Consortium Volwassenenonderwijs)

Studiegebied	2006-2007	2007-2008	2008-2009
Algemene vorming	14.160	35.540	29.280
Bijzondere educatieve noden	12.040	12.440	6980
Chemie	31.080	47.520	35400
Grafische technieken	12.560	21.200	18848
Handel	15.580	49.520	43.728
Informatie- en communicatietechnologie	19.620	37.740	31.128
Land- en tuinbouw	39.460	53.140	28.400
Mechanica-elektriciteit	2.200	2.320	3180
Nederlands Tweede Taal	1.388.620	1.821.648	1.809.780
Personenzorg	53.520	86.900	73.460
Smeden	45.840	39.120	31.200
Talen richtgraad 1 en 2	618.520	721.408	902.856
Talen richtgraad 3 en 4	106.040	114.492	128.868
Voeding	215.660	324.660	214.452
Biotechniek	3.520	6.632	7500
Gezondheidszorg	31.014	35.108	30.676
Handelswetenschappen en bedrijfskunde	200.240	174.648	166.142
Industriële wetenschappen en technologie	2.240	2.480	4280
Onderwijs	114.020	125.464	86.936
Sociaal Agogisch Werk	325.610	192.487	35.400
Totaal	3.251.544	3.904.467	3.682.374

Tabel 13. Evolutie van het aantal intakes, voortgangsgesprekken en overnamegesprekken van het Huis van het Nederlands Brussel (Bron: Huis van het Nederlands Brussel)

	intakes	voortgangsgesprek	overnamegesprek	Totaal
2006	4415	774	37	5226
2007	4475	1194	103	5772
2008 ¹³	3122	1563	253	4938
2009	3575	2508	172	6255

¹³ Het cijfer in 2008 ligt lager omdat er nog veel inschrijvingen zijn gekomen na het moment van registreren.

**Tabel 14. Evolutie van het aantal leerlingen in de onderwijsinstellingen van de Vlaamse
Gemeenschapscommissie (Bron: Vlaamse Gemeenschapscommissie)**

	04-05	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10
Elishout, SVV	316	305	281	264	266	278
Zaveldal	52	62	62	79	87	100
Kasterlinden BuSO	43	40	45	63	76	85
Kasterlinden BuBaO	85	115	123	137	140	152
Totaal	496	522	511	543	569	615
GON Kasterlinden BuBaO	123	156	196	232	284	318
GON Kasterlinden BuSO	36	68	115	131	142	183
GON Zaveldal	1	2	2	0	0	5
Totaal GON	160	226	313	363	426	506
Elishout, VVJ	39	31	44	45	40	44
Kasterlinden, VVJ	17	14	13	23	25	23
Totaal VVJ	56	45	57	68	65	67